

SUH DANNE

Toimialakatsaus

KEVÄT

2023

Toimialakatsaus Kevät 2023 perustuu Etlan Suhdanne Kevät 2023 -julkaisuun.

Julkistamispäivä: 10.5.2023.

Suhdanteen verkkoversio on luettavissa osoitteessa www.suhdanne.fi.

ISSN: 0787-9342.

Päivi Puonti, ennustepäällikkö, yhteenveto, Twitter: @PaiviPuonti

Birgitta Berg-Andersson, teollisuus, Twitter: @BirgittaBergA1

Ville Kaitila, palvelut, Twitter: @VilleKaitila

Sakari Lähdemäki, rakentaminen, Twitter: @lahdems

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

Arkadiankatu 23 B, 00100 Helsinki

www.etla.fi

Sisällys

Toimialakatsauksen yhteenveto	4
Teollisuus.....	8
Metalliteollisuus	
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus.....	9
Metallien jalostus.....	14
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	18
Metsäteollisuus	
Paperiteollisuus.....	23
Puutuoteteollisuus.....	28
Kemianteollisuus.....	32
Elintarviketeollisuus.....	37
Rakentaminen	42
Palvelut.....	46
Kauppa.....	47
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	52
Kuljetus ja varastointi	56
Rahoitus- ja vakuutustoiminta.....	60
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta	64

Toimiala- katsauksen yhteenveto

Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa metalliteollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, rakentamisen sekä suurimman osan palvelusektorista. Raporttiin sisältyvät toimialaennusteet tehtiin Etlan maaliskuussa julkaistun Suhdanne Kevät 2023 -makrotalouden ennusteen yhteydessä

Palvelualat kannattelevat Suomen taloutta tänä vuonna

SUOMEN KOKONAISTUOTANNON kehitys on tänä vuonna kaksijakoinen. Jalostustoimialat teollisuus ja rakentaminen supistuvat keskimäärin 2,5 prosenttia. Palvelualat sen sijaan yltävät reilun prosentin kasvuun.

Teollisuustuotannon supistumista selittää maailmantalouden tilanne

Monen teollisuuden toimialan tuotantoa päättyy pääasiassa vientiin, jolloin vientimarkkinoidemme heikko taloustilanne heijastuu suoraan kyseisen toimialan kysyntään ja siten tuotantoon. Teollisuuden päätoimialoista metsäteollisuus supistuu arvonlisäyksellä mitattuna jo toista ja kemianteollisuus neljättä vuotta peräkkäin, ja lasku vain syvenee kuluvana vuonna. Teollisuuden toimialoista suurin metalliteollisuuskin painuu tänä vuonna miinukselle. Lähes kaikkien alatoimialojen ja muiden pienempien toimialojen tuotanto jää viimevuotista pienemmäksi.

Metsäteollisuuden kehitystä painaa erityisesti paperiteollisuus, jonka tuotanto on romahtanut koko Euroopassa mm. korkeiden energiakustannusten takia. Paperiteollisuuden vientihinnat nousivat viime vuonna ennätys-

korkealle, mutta ovat nyt jo kääntyneet laskuun. Vaikka EU:n Venäjälle asettamat sanktiot eivät estä toimialan vientiä Venäjälle, on paperiteollisuuden vienti Suomesta Venäjälle käytännössä loppunut jo kokonaan. Vienti Yhdysvaltoihin on sitä vastoin kasvanut ja osaltaan kompensoinut Venäjän viennin loppumista. Myös puutuote-teollisuuden tuotanto on laskussa lähes kaikissa Euroopan maissa, koska suhdannetilanteen heikentyessä rakentaminen hidastuu vähentäen puutavaratuotteiden kysyntää.

Suomen tavaraviennin arvosta viidennes oli viime vuonna kemianteollisuuden tuotteita. Toimialan tärkeimmän vientimaan Ruotsin talous supistuu muita EU-maita enemmän. Kemianteollisuuden vientikysyntä jää siksi viime vuottakin heikommaksi, ja tuotanto vähenee tänäkin vuonna.

Metalliteollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin, ja alan tuotanto on kehittynyt varsin hyvin muihin EU-maihin verrattuna. Suomessa valmistettujen tuotteiden kilpailukyky näyttääkin olleen hyvä. Metalliteollisuuden tuotteita viedään enää vain vähän Venäjälle. Korvaavia markkinoita on löytynyt, sillä pudotus ei näy kokonaisviennissä. Tänä vuonna me-

talliteollisuuden tuotteiden kysyntä Suomen tärkeimmässä vientimaissa kuitenkin vähenee, mikä näkyy väistämättä tämän vuoden tuotannossa. Ensi vuonna suhdannenäkymien paraneminen vetää taas toimialan arvonlisäyksen kasvuun.

Toisin kuin metalliteollisuudessa, elintarviketeollisuuden tuotanto kehittyi EU-maita heikommin. Viime vuoteen vaikutti viennin väheneminen Venäjälle. Pääasiassa syyt löytyvät kuitenkin kotimaisesta kysynnästä, sillä suurin osa Suomessa valmistetuista elintarvikkeista jää kotimaahan.

Vuonna 2024 teollisuuden tuotanto kääntyy hienoiseen kasvuun maailmantalouden piristytessä. Kunnollista kasvua on silti odotettavissa vain metsäteollisuudessa. Muilla teollisuuden päätoimialoilla tuotannon määrä polkee paikallaan.

Rakentamisen tuotanto supistuu tänä vuonna merkittävästi

Rakentaminen on viime vuosina ollut vilkasta. Alan laskusuhdanne alkoi kuitenkin jo viime kesänä. Rakentamisen suhdanne oli siis jo valmiik-

Arvonlisäys toimialoittain

	Arvo		Määrän muutos, %						
	Mrd. e 2022	% osuus 2022	Edellisestä vuodesta					Keskimäärin	
			2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Koko kansantalous	239,9	100,0	3,3	2,5	0,0	1,2	1,3	1,1	1,1
Teollisuus	54,1	22,5	2,0	2,5	-2,2	0,7	2,0	0,4	1,1
Metalliteollisuus	23,8	9,9	4,1	7,7	-1,9	0,1	3,3	1,9	1,3
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	7,2	3,0	1,8	9,5	-1,8	1,6	1,5	1,5	1,9
Metallien jalostus ¹	2,8	1,2	-43,9	23,7	-5,9	1,5	1,4	-8,2	0,8
Koneiden ym. valmistus ^{1,2}	11,9	5,0	11,2	5,6	-1,1	-1,2	5,1	3,2	1,0
Metsäteollisuus	6,7	2,8	3,2	-4,0	-3,8	3,1	0,6	-3,0	1,6
Paperiteollisuus ¹	4,1	1,7	16,8	-4,4	-4,1	3,6	0,5	-1,1	1,8
Puutuoteteollisuus ¹	2,6	1,1	-26,6	0,8	-2,7	1,1	1,1	-8,6	0,8
Kemianteollisuus	7,0	2,9	-7,6	-1,8	-5,3	0,4	1,3	-3,2	1,0
Elintarviketeollisuus¹	3,3	1,4	7,4	-3,1	-0,9	0,0	0,2	1,6	0,3
Rakentaminen	16,4	6,8	0,1	0,9	-2,8	-0,2	0,9	-0,7	0,0
Palvelut	162,8	67,9	4,3	2,8	0,9	1,5	1,3	1,5	1,2
Kauppa	20,6	8,6	1,9	-7,2	-1,3	1,3	1,6	-0,1	0,9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3,4	1,4	0,0	21,4	2,9	1,9	2,4	-2,1	2,2
Kuljetus ja varastointi	10,1	4,2	5,8	-0,3	0,2	2,1	2,5	-3,9	1,4
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	7,1	3,0	12,4	-0,8	1,2	0,8	0,4	0,1	0,7
Kiinteistö- ja liike-elämää palv. toim.	66,5	27,7	5,1	4,8	2,6	2,9	2,1	3,5	2,3

¹ Vuosi 2022 Etlan ennuste.

² Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus. Lähde: Tilastokeskus, Etlä.

si hiipumassa, ja odotuksia enemmän nousseet korot vain syventävät ja pidentävät jo edessä ollutta laskusuhdannetta. Korokojen nousu hillitsee voimakkaasti asuntojen kysyntää, ja uusien asuntolainojen määrät ovat romahtaneet. Yleinen epävarmuus, heikot kansainväliset talousnäkyvät ja korkotason nousu heikentävät investointihalukkuutta ja siten syventävät rakentamisen notkahdusta ja hidastavat palautumista kasvu-uralle. Rakennusala pääsee uudelleen kasvuun kiinni vasta vuodesta 2025 eteenpäin.

Palvelualat kompensoivat jalostustoimialojen supistumista

Palvelualat muodostavat lähes 70 prosenttia Suomen talouden arvonlisäyksestä. Siksi palvelualojen kehityksellä on suuri merkitys koko Suomen talouden kannalta. Näyttääkin siltä, että tänä vuonna palvelualoista erityisesti majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä kiinteistö- ja liike-elämän palvelut pitävät pintansa sen verran hyvin, että ne kompensoivat jalostustoimialojen supistumista. Kokonaisuudessaan arvonlisäys ei kuitenkaan kasva. Haasteena monilla aloilla on kuluttajien heikentynyt ostovoima ja talouskasvun hidastuminen, jotka vaikuttavat myös yritysten väliseen kysyntään. Kaupanala supistuu keskimäärin tänäkin vuonna. Muut toimialat kasvavat vain vähän. Kysyntä, ja siten palvelualojen tuotanto, kasvaa laajemmin vasta ensi vuonna.

Viime vuonna monet palvelualat vielä palautuivat pandemiasta ja kasvoivat siksi voimakkaasti. Kaupanala supistui, mutta majoitus- ja ravitsemisala, ulkomaanmatkailu sekä erilaiset kulttuurialat elpyivät voimakkaasti kysynnän palautuessa. Tänä vuonna majoitus- ja ravitsemistoiminnan kasvu hidastuu, kun kysyntä normalisoituu ja kuluttajien ostovoima on heikkoa. Hotelliyöpymiset ovat ylittäneet pandemiaa edeltäneen tasonsa kotimaisin voimin. Ulko-

maalaisten yöpymiset eivät ole vielä täysin palautuneet venäläisten ja aasialaisten matkailijoiden aiempaa vähäisemmän määrän takia.

Kuljetusalan toipuminen on vielä selvästi kesken. Toimialan arvonlisäyksen määrä romahhti pandemiassa vuonna 2020, mutta elpyi siitä kohtalaiseen kasvuun, kunnes Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Suomen lentokenttien ja satamien kautta kulkee aiempaa vähemmän matkustajia. Syynä on mm. lentolippujen huomattava kallistuminen sekä Venäjän ylilentokiello. Toimiala kasvaa kunnolla vasta ensi vuonna, kun talouden toimeliaisuus normalisoituu.

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta kasvoi vauhdikkaasti viimeisen kahden vuoden aikana. Tänä vuonna kasvuvauhti puolittuu, kun pandemiasta palautuminen ei enää auta ja yleinen talouskehitys on heikkoa. Informaatio- ja viestintäpalvelujen kasvu on yhä ripeää, kun taas kiinteistöalan kehitys hidastuu. Matkailun palautuminen elvytti myös hallinto- ja tukipalvelutoimintaa, johon lukeutuvat matkatoimistot ja matkanjärjestäjät. Matkailu ei ole vielä täysin palautunut, joten alalla on yhä kasvupotentiaalia, vaikka heikko ostovoima vähentääkin matkustamista.

Ostovoiman heikkeneminen rasittaa myös kaupan alan näkymiä. Kaupan alan arvonlisäyksen määrä aleni viime vuonna eniten sitten finanssikriisin ja alenee keskimäärin yhä tänä vuonna. Uusien autojen kauppa on vähäistä mm. hintojen nousun vuoksi. Vähittäiskauppa virkoo vasta ensi vuonna, kun kuluttajien ostovoima taas paranee. Autojen, huonekalujen ja tietokoneiden kaltaisten kestokulutustavaroiden kysyntä elpyy viime vuoden romahduksesta hitaasti. Elintarvikkeiden ja muiden lyhytikäisten tavaroiden kysyntää puolestaan vähentävät ravintolakäyntien lisääntyminen ja etätyöskentelyn väheneminen. Rakentamisen hidastuminen ja varastojen purkaminen puolestaan painavat tukkukauppaa. •

Teollisuus

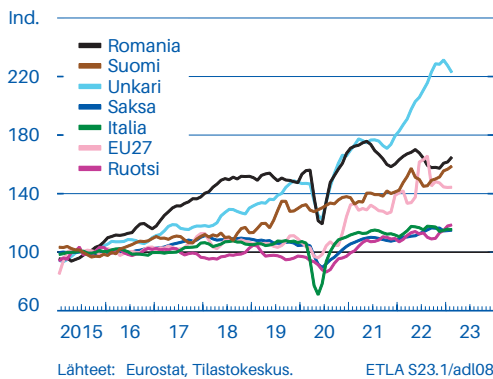
Teollisuustuotanto supistuu tänä vuonna noin 2 prosenttia, kun vientikysyntä heikkenee maailmantalouden kasvun hidastuessa. Kaikkien kolmen päätoimialan eli metalliteollisuuden, metsäteollisuuden ja kemianteollisuuden tuotanto vähenee. Ensi vuonna teollisuustuotanto kasvaa vajaan prosentin erityisesti metsäteollisuuden vetämänä. Elintarviketeollisuus kehittyi heikosti koko ennustejakson.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

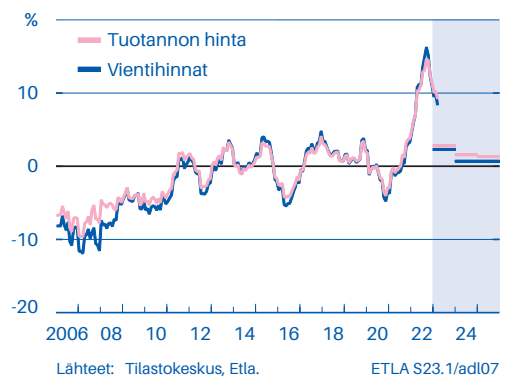
Toimialan tuotos jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin ja vienti supistuu. Venäjälle vietiin viime vuonna eniten mittauslaitteita.

ARVIOIMME MAALISKUUSSA, että toimialan tuotos Suomessa jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin mutta lisääntyy noin 3 prosenttia ensi vuonna. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Euroopalaisessa vertailussa Suomen tuotanto on kehittänyt varsin suotuisasti viime vuosina. Tämä

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Hintojen muutos

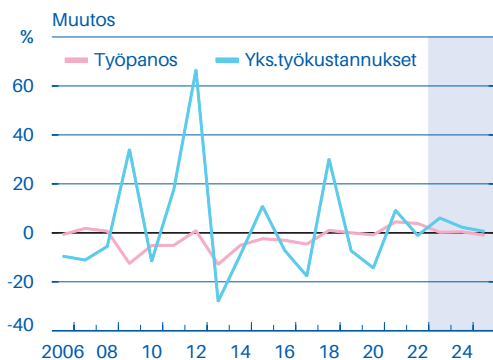
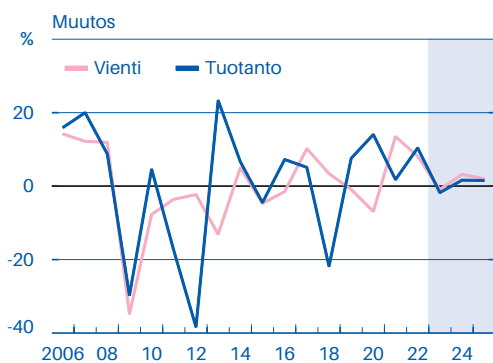
viittaa siihen, että olemme pysyneet hyvin kansainvälisen kysynnän inussa.

Toimialan osuus Suomen koko tavaraviennin arvosta oli viime vuonna 11,4 prosenttia. Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus on hieman pienempi kuin sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus.

Venäjän-viennin pudotus ei näy toimialan kokonaisvientiluvuissa

Venäjä tuo sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotteita eniten heti koneiden ja laitteiden jälkeen. Vuosina 2020–2021 koneiden osuus Venäjän tuonnista oli 19 prosenttia ja sähkö- ja elektroniikkatuotteiden osuus 13 prosenttia.

Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, Etla. ETLA S23.1/adI01

Vuonna 2021 Suomesta viedyistä sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotteista ainakin noin viidennes kuuluu tänä päivänä EU:n aset-

Elektroniikka- ja sähköteollisuus

Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Tietokoneet, elektroniset ja optiset tuotteet			
Kaikki maat	4 396	100,0	19
Eurooppa	2 024	46,0	7
EU27	1 617	36,8	19
Euroalue	1 140	25,9	22
Kaukoitä	1 327	30,2	38
Pohjois-Amerikka	653	14,8	13
Väli-Amerikka	141	3,2	168
Yhdysvallat	598	13,6	12
Kiina	428	9,7	11
Alankomaat	348	7,9	40
Vietnam	308	7,0	151
Saksa	287	6,5	26
Sähkölaitteet			
Kaikki maat	5 166	100,0	28
Eurooppa	3 218	62,3	20
EU27	2 714	52,5	28
Euroalue	1 953	37,8	32
Kaukoitä	737	14,3	15
Pohjois-Amerikka	580	11,2	78
Etelä-Amerikka	122	2,4	17
Väli-Amerikka	215	4,2	276
Saksa	895	17,3	31
Yhdysvallat	498	9,6	76
Etelä-Korea	357	6,9	21
Ruotsi	260	5,0	148
Italia	248	4,8	43

Lähde: Tulli.

ETLA S23.1/adI02t

tamien kauppapakotteiden piiriin. Suurin osa yrityksistä on lisäksi vapaaehtoisesti vetäytynyt Venäjän markkinoilta.

Suomalaisille vientiyrityksille, jotka vievät toimialaan C26 ”Tietokoneet, elektroniset ja optiset laitteet” kuuluvia tuotteita ulkomaille, Venäjä oli vuonna 2021 kolmanneksi tärkein vientimarkkina runsaan 7 prosentin osuudellaan. Viime vuonna osuus oli enää 2,2 prosenttia ja tammikuussa 2023 vain 1,5 prosenttia.

Vietnam nousi viime vuonna viiden kärkiin joukkoon Venäjän tilalle. Myös toimitukset Intiaan ja Meksikoon lisääntyivät erityisen paljon. Vuoden alussa vietiin eniten Yhdysvaltoihin (osuus 17 %), Kiinaan (10 %) ja Intiaan (8 %). Toimialan C26 kokonaisvientiluvuissa ei näy mitään selvää heikkenemistä Venäjän-viennin pudotuksen seurauksena.

Sähkökoneita ja -laitteita (C27) viedään vielä vähäisiä määriä Venäjälle, mutta niidenkään osalta vähenemisen vaikutus ei näy toimialan kokonaisvientiluvuissa. Sähkölaitteita vietiin ennen Ukrainan sotaa vuonna 2021 eniten Saksaan, Ruotsiin, Yhdysvaltoihin, Kiinaan ja Italiaan. Venäjä oli vasta sijalla 9, ja sen osuus oli 3,9 %. Viime vuonna Etelä-Korea nousi Kiinan

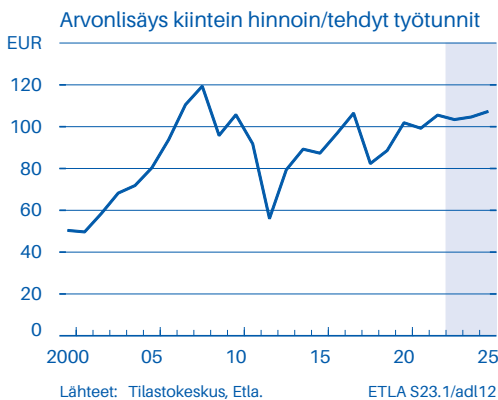
tilalle viiden kärkiin joukkoon. Vuonna 2022 Venäjä putosi sijalle 20, ja sen osuus oli enää 1,1 prosenttia. Kuluvaan vuoteen tammikuussa osuus oli 0,8 prosenttia.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja muuntajat on suurin vientiryhmä

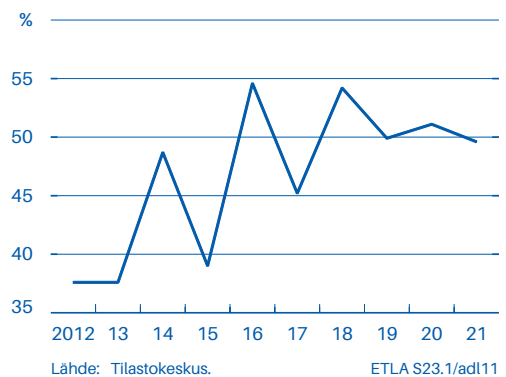
Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat olivat edelleen viime vuonna koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden suurin vientiryhmä. Niiden osuus toimialan viennin arvosta oli 22 prosenttia. Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteiden osuus oli 15 prosenttia. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli vajaat 10 prosenttia, ja niiden vienti kasvoi arvoltaan peräti 137 prosenttia edellisvuodesta. Toimialan Venäjän-viennin osalta vietyjen tuotteiden painopiste oli hieman erilainen.

Viennissä Venäjälle mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet oli viime vuonna suurin tuoteryhmä 27 prosentin osuudellaan. Niiden viennin arvo väheni arvoltaan vain 11 prosenttia. Sähkömoottorien, -generaattorien ja -muuntajien osuus oli 17 prosenttia. Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli 15 prosenttia, vaikkakin vienti arvoltaan väheni 84 prosenttia.

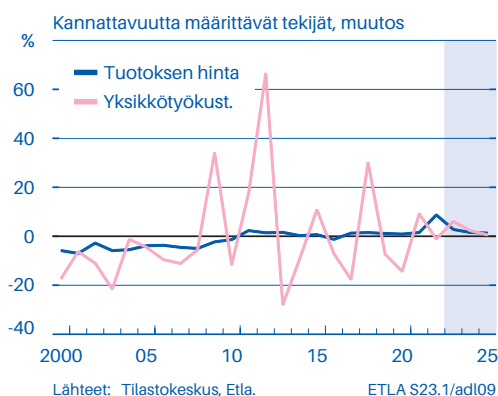
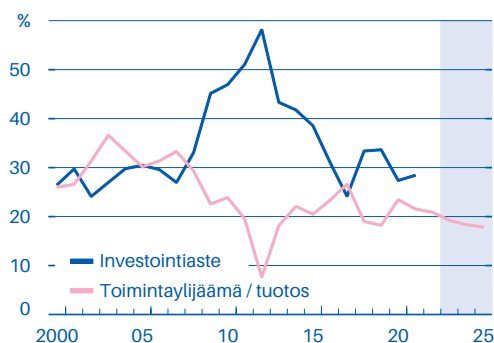
Työn tuottavuus

Omavaraisuusaste

Investoinnit ja kannattavuus

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S23.1/adl09

Tietokoneiden vienti on lähes kokonaan jälleenvientiä.

Toimialan viennin määrä supistuu tänä vuonna noin prosentin

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo nousi viime vuonna Tullin tilastojen mukaan vajaat 21 prosenttia vuoden takaisesta. Vientihinnat nousivat keskimäärin 11 prosenttia edellisvuodesta, mikä on selvästi vähemmän kuin monella muulla toimialalla. Viennin määrä nousi 8 prosenttia.

Teknologgiateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden uusien vientitilausten arvo nousi vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä 8 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, mutta ottaen huomioon vientihintojen nousun vientimäärissä ei näy vastaavaa kasvua.

Arvioimme maaliskuussa, että koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä supistuu tänä vuonna noin prosentin. Saksassa, joka on toimialan päämarkkina, bkt supistuu jonkin verran. Yhdysvallat on toiseksi tärkein vientimarkkina, ja siellä talouskasvu jää tänä vuonna vähäiseksi. Vuonna 2024 koko toimialan vienti

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	-6,9	13,5	8,1	-0,9	3,2	2,0	3,2	1,8
Vientihinta	-1,6	0,0	11,1	2,3	0,7	0,7	2,3	0,7
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	14,1	1,8	10,4	-1,8	1,6	1,5	2,4	1,9
Työpanos	-0,8	4,5	3,8	0,2	0,4	-1,0	1,7	-0,4
Työn tuottavuus	15,0	-2,6	6,3	-2,0	1,2	2,5	0,7	2,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, ETLA.

ETLA S23.1/adl01t

kasvaa runsaat 3 prosenttia. Vielä syksyllä odotimme, että vientimäärä olisi tänä vuonna kasvanut prosenttin. Ensi vuoden osalta olemme nostaneet kasvulukua puolisen prosenttia.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vientimäärä (toimiala C26) kohosi viime vuonna runsaat 4 prosenttia, mutta joulukuussa kasvu pysähtyi ja kääntyi laskuun. Ennustemme mukaan alan vientimäärä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa ensi vuonna noin 2,5 prosenttia.

Sähkölaitteiden viennin määrä (toimiala C27) nousi viime vuonna 12 prosenttia. Kuluvan vuoden alussa vienti oli edelleen vahvaa mutta on heikkenemään päin. Arvioimme maaliskuussa, että alan vienti supistuu tänä vuonna noin 1,5 prosenttia mutta kasvaa ensi vuonna lähes 4 prosenttia. •

Toimiala valmistaa mittauslaitteita, elektronisia komponentteja, viestintälaitteita ja sähkölaitteita.

Toimialan osuus Suomen¹	%
teollisuuden jalostusarvosta	14,5
bruttokansantuotteesta	3,0
tavaraviennistä	11,2

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto¹	Henkilöstö¹
	milj. e	
Oyj Nokia Abp	22 202	87 900
ABB Oy	2 048	4 700
HMD Global konserni	1 400	750
Scanfil	696	3 270
Vaisala	438	1 970

¹ Globaali.

Metallien jalostus

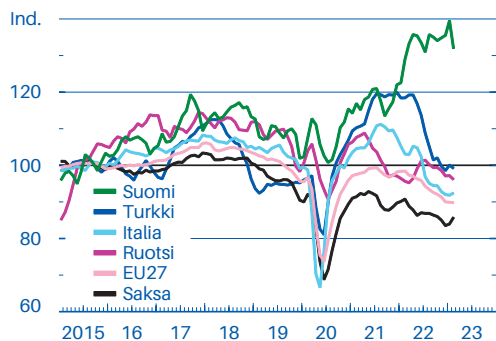
Koko maailman teräksen kysyntä kääntyy tänä vuonna kasvuun mutta ei vielä EU:ssa. Suomen vienti vähenee siksi edelleen.

SUOMEN METALLIEN JALOSTUKSEN tuotos supistuu vajaat 4 prosenttia tänä vuonna heikon suhdannetilanteen takia, mutta kasvaa ensi vuonna runsaat 6 prosenttia.

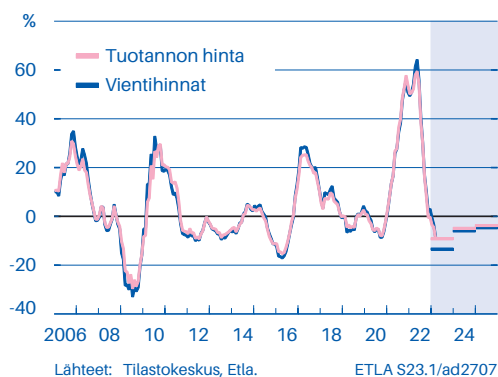
Metallien jalostuksen tuotanto kehittyi viime vuonna Suomessa erittäin suotuisasti verrattuna EU-maihin keskimäärin. Täällä valmistettujen tuotteiden kilpailukyky näyttää siksi olleen hyvä. Tuotannosta noin kolme neljäsosaa menee vientiin. Suomessa tuotanto kohosi viime vuonna

suotuisasti verrattuna EU-maihin keskimäärin. Täällä valmistettujen tuotteiden kilpailukyky näyttää siksi olleen hyvä. Tuotannosta noin kolme neljäsosaa menee vientiin. Suomessa tuotanto kohosi viime vuonna

Metallien jalostuksen tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Hintojen muutos

na peräti 14 prosenttia, kun taas Euroopan suurimman tuottajamaan Saksan tuotanto supistui 4,5 prosenttia. Toiseksi suurimman valmistajan Italian tuotanto putosi 9 prosenttia. Tuoreimpien tuotantotilastojen perusteella käänne heikompaan suuntaan on kuitenkin tapahtumassa nyt myös Suomessa.

EU-maiden teräksen kysyntä vähenee puolisen prosenttia vuonna 2023

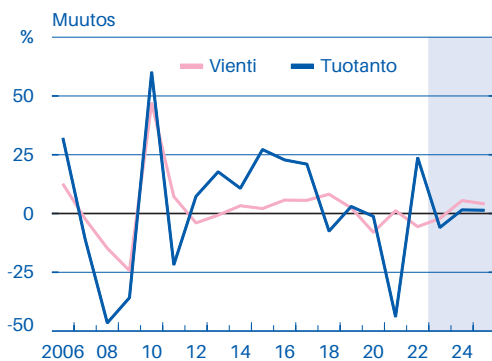
Kansainvälisen teräsjärjestön (The World Steel Association) arvion mukaan koko maailman teräksen kulutus supistui 3,2 prosenttia vuonna 2022, mutta teräksen kysyntä kasvaa jo 2,3 pro-

senttia vuonna 2023 ja 1,7 prosenttia vuonna 2024.

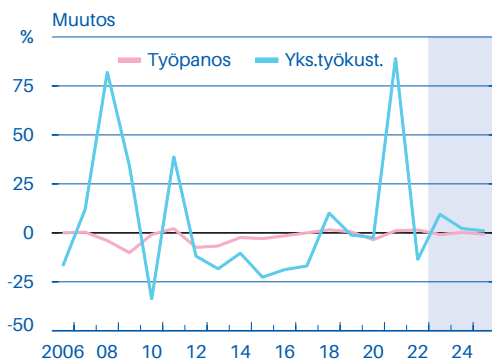
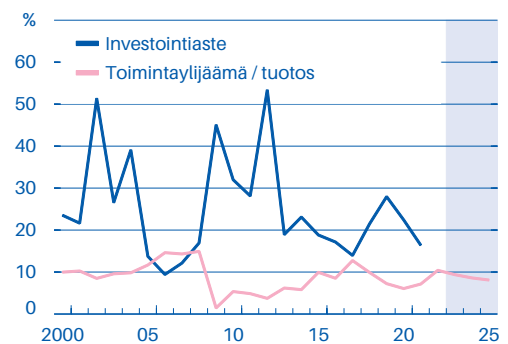
Suomessa valmistettujen metallien jalostuksen vientituotteista noin 65 prosenttia viedään EU-maihin. Kansainvälisen teräsjärjestön tuoreen ennusteen mukaan EU:ssa, ja vielä Iso-Britannia mukaan lukien, teräksen kysyntä vähenee 0,4 prosenttia tänä vuonna. Vuonna 2024 kysyntä kääntyy vahvaan 5,6 prosentin kasvuun.

Tärkeissä jalostettujen metallien vientimaisamme Saksassa ja Italiassa teräksen kysyntä supistuu tänä vuonna EU-maiden keskiarvoa huomattavasti voimakkaammin, ja vastaavasti kasvaa ensi vuonna merkittävästi. Sen sijaan

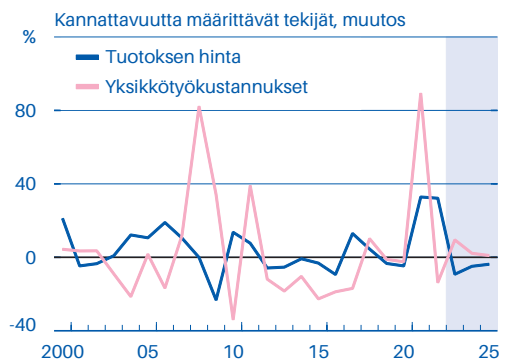
Vienti ja tuotanto

Investoinnit ja kannattavuus

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, Etla. ETLA S23.1/ad2701

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S23.1/ad2709

Metallien jalostus

Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	12 722	100,0	28
Eurooppa	10 797	84,9	25
EU27	8 295	65,2	23
Euroalue	6 117	48,1	26
Kaukoit	1 123	8,8	36
Pohjois-Amerikka	604	4,8	65
Alankomaat	2 170	17,1	31
Saksa	1 998	15,7	24
Ruotsi	1 308	10,3	13
Sveitsi	985	7,7	27
Italia	780	6,1	20
Venäjä	640	5,0	33
Yhdysvallat	541	4,3	70
Norja	472	3,7	100
Japani	466	3,7	43
Ranska	438	3,4	28

Lähde: Tulli.

ETLA S23.1/ad2702t

EU:n ulkopuolisissa tärkeissä vientimaissa Yhdysvalloissa ja Japanissa kysyntä, ja siten vienti, jatkaa kasvuun tänäkin vuonna.

Koska teräksen ja muiden metallien kysyntä Suomen tärkeimmissä vientimaissa vähenee, näkyy se väistämättä myös tuotannossa, jonka ennustamme supistuvan 4 prosenttia tänä vuonna.

Metallien jalostuksen vienti vähenee vielä tänä vuonna heikon kysynnän seurauksena

Suomen metallien jalostuksen vientimäärä oli huipussaan vuonna 2019 kaasuputkitoimitusten ansiosta. Vienti on sen jälkeen palautunut aikaisemmalle matalammalle tasolle. Viime vuonna vienti jäi selvästi edellisvuotista pienemmäksi, ja ennustamme, että alan vientimäärä vähenee vielä tänä vuonna noin 2 prosenttia. Ensi vuonna viennin määrän odotetaan kääntyvän 5,5 prosentin kasvuun.

Venäjän osuus metallien jalostuksen viennistä vuonna 2021 oli 4,8 prosenttia arvolla mitattuna, ja se oli kuudenneksi tärkein vientimaa. Vuonna 2022 osuus nousi 5 prosenttiin, ja Venäjä oli edelleen kuudennella sijalla.

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	-8,0	1,2	-5,6	-2,1	5,5	4,1	-0,5	2,9
Vientihinta	-3,9	30,8	34,0	-13,4	-6,0	-4,7	11,5	-4,9
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-1,2	-43,9	23,7	-5,9	1,5	1,4	-5,2	0,9
Työpanos	-3,5	1,0	1,5	-0,9	0,2	-0,7	0,2	-0,5
Työn tuottavuus	2,4	-44,5	21,9	-5,1	1,3	2,1	-5,3	1,4

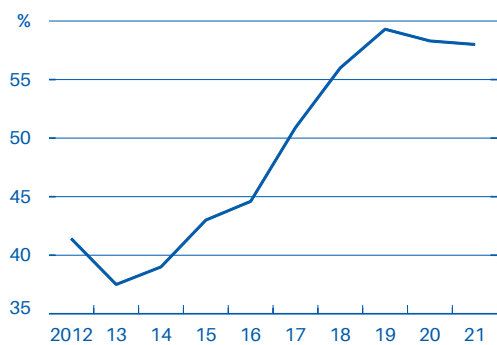
Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etna.

ETLA S23.1/ad2701t

Metallien jalostuksen toimialan osalta Venäjälle menevien vientimäärien kehitys näkyy selvästi kokonaisviennissä. Marras-joulukuussa olivat isot kuparitoimitukset naapurimaahamme, ja vastaavat piikit näkyvät myös koko toimialan viennissä. Tammikuussa ei viety juuri mitään, mutta samoin oli syys- ja lokakuussa, joten tammikuun tietojen pohjalta ei voi päätellä, päättyikö tämän toimialan vienti Venäjälle nyt kokonaan vai ei.

Toimialan vientihinnat kohosivat jo vuonna 2021 keskimäärin 31 prosenttia vuoden takaisesta. Viime vuonna vientihinnat olivat keskimäärin 34 prosenttia edellisvuotista korkeammat, vaikka ne kääntyivät laskusuuntaan kesäkuussa. Arvioimme, että metallien jalostuksen vientihinnat alenevat tänä vuonna noin 13 prosenttia ja vielä 6 prosenttia lisää vuonna 2024. •

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S23.1/ad2710

Työn tuottavuus

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S23.1/ad2712

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,9
bruttokansantuotteesta	0,8
tavaraviennistä	14,4

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto ¹ milj. e	Henkilöstö ¹
Outokumpu konserni	7 709	9 370
SSAB Europe Oy	2 800	4 960
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	1 210	294
Luvata Group	756	1 331
Kuusakoski Group konserni	718	1 810

¹ Globaali.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Koneiden ja laitteiden vienti ja siten myös tuotanto supistuu tänä vuonna tilapäisesti. Venäjälle vietään vielä koneita ja metallituotteita. Moottoriajoneuvojen valmistus kääntyy kasvuun ensi vuonna.

Koneiden ja laitteiden valmistus on kehittynyt suotuisammin kuin kilpailijamaissa

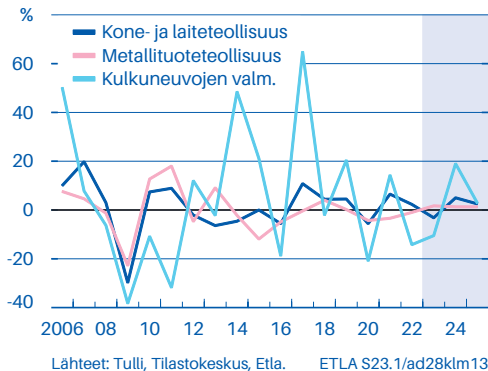
Koneiden ja laitteiden tuotos supistuu tänä vuonna prosenttia, mutta kasvaa runsaat 3 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisäyksen määrä vähenee kolmisen prosenttia tänä vuonna.

Koneiden ja laitteiden kansainvälinen kilpailukyky näyttää olevan kohdallaan, koska toimialan tuotanto on jo pidemmän aikaa kehittynyt suotuisammin kuin kilpailijamaissa Saksassa, Ranskassa ja Italiassa. Suomi päihittää myös naapurimaan Ruotsin. Toimitukset kotimaahan ovat kuitenkin selvästi lisääntyneet parin viimeisen vuoden aikana.

Koneiden ja laitteiden Venäjän-viennin hiipuminen ei näy toimialan vientiluvuissa

Venäjä on tuonut ulkomailta kaikista eniten koneita ja laitteita (CN84), niiden osuus maan tuonnista oli noin 19 prosenttia vuosina 2020-2021. Suomen Tullin laskelmien mukaan pakotteiden alaisten tuotteiden osuus koneiden ja laitteiden kokonaisviennistä Venäjälle vuonna

Viennin määrän muutos

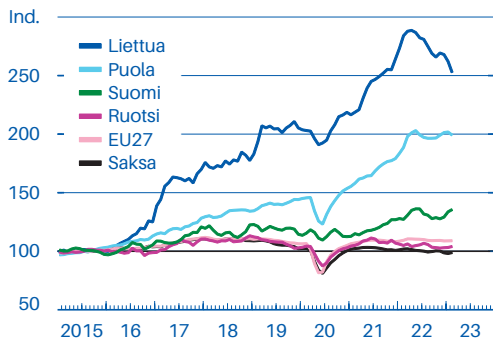

2021 oli 18 prosenttia. Toimialan Venäjän viennistä noin viidesosa putosi siis pois pelkästään kauppapakotteiden takia. Osuus voi olla tätä suurempikin, koska pakotteita lisättiin useaan otteeseen kuluneen vuoden aikana. Vapaaehtoisien vetäytymisen vaikutus on kuitenkin suurempi kuin itse kauppapakotteiden.

Koneiden ja laitteiden vientimäärä Suomesta Venäjälle putosi merkittävästi jo viime vuoden maaliskuussa. Tämän jälkeen oli vielä isoja

toimituksia touko- ja kesäkuussa. Tammikuussa 2023 toimialan tuotteita vietiin vielä itäiseen naapurimaahan, mutta viennin määrä oli noin 70 prosenttia edellisvuotista pienempi. Sanktioiden alaisia tuotteita saa edelleen viedä Venäjälle siltä osin kuin sopimukset on tehty ennen pakotteiden voimaantuloa. Koska toimialan toimitusajat ovat usein pitkät, vienti tulee todennäköisesti jatkumaan vielä useita kuukausia.

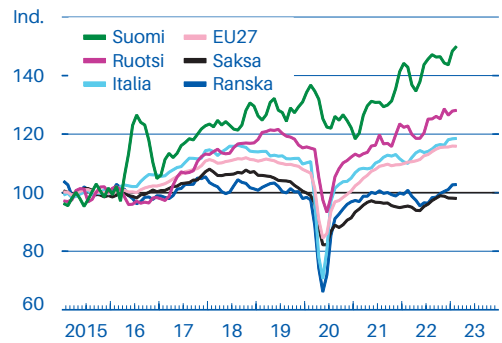
Metallituotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S23.1/ad28klm11

Koneiden ja laitteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S23.1/ad28klm08

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	-11,6	8,4	-4,1	-5,2	9,1	2,5	0,6	1,8
Vientihinta	1,1	3,2	7,7	5,1	-1,4	-1,7	2,7	-0,1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-4,5	10,0	5,7	-1,4	-1,0	4,6	3,2	1,1
Työpanos	-1,8	0,4	0,7	-0,5	0,4	0,2	0,8	0,3
Työn tuottavuus	-2,7	9,5	5,0	-0,9	-1,4	4,5	2,4	0,9

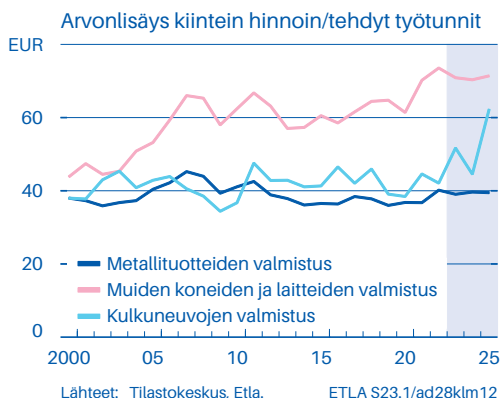
Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

ETLA S23.1/ad28klm01t

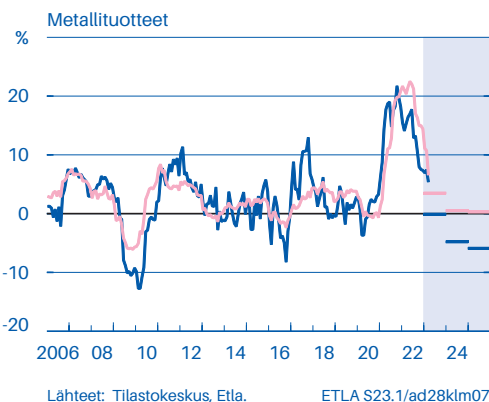
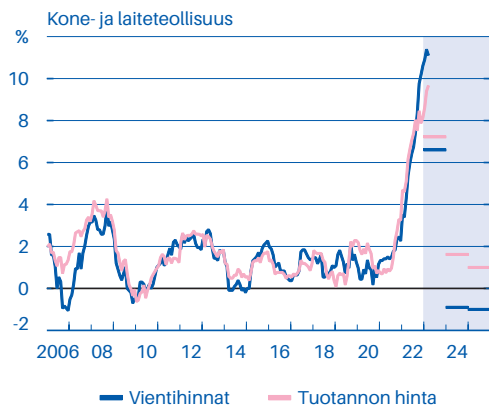
Vuonna 2021 ennen Venäjän hyökkäyssotaa Venäjän osuus koneiden ja laitteiden viennistä oli 8,1 prosenttia, viime vuonna se oli 4 prosenttia ja tammikuussa 2023 enää 2,1 prosenttia. Venäjän-viennin hiipuminen ei kuitenkaan näy ollenkaan koko toimialan vientiluvuissa. Arvoltaan koneiden ja laitteiden vienti lisääntyi 13 prosenttia viime vuonna, ja viennin määrä kasvoi runsaat 5 prosenttia. Vienti Yhdysvaltoihin, Ruotsiin, Alankomaihin, Ranskaan ja Australiaan lisääntyi huomattavasti tätä enemmän ja toimialan vienti Brasiliaan nousi arvoltaan huikeat 87 prosenttia.

Koneiden ja laitteiden vientimäärä kasvoi viime vuonna parin prosentin tahtia. Arviomme

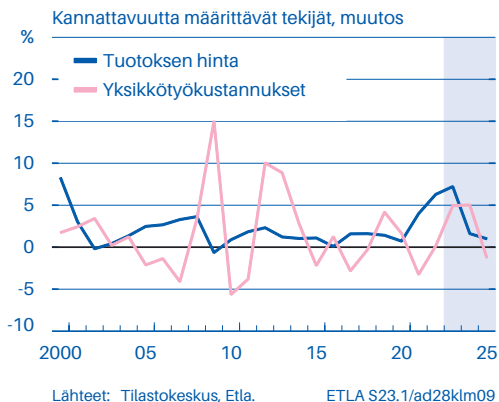
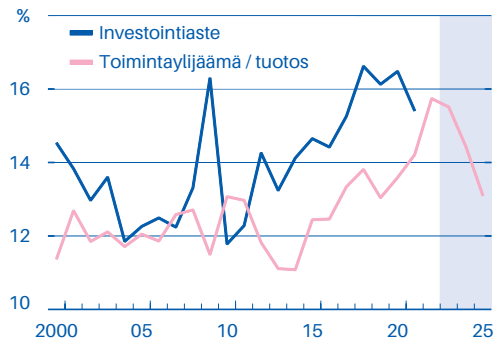
Työn tuottavuus

Hintojen muutos

Investoinnit ja kannattavuus

Koneiden, met.tuot. ja kulkuneuv. valm.
 Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Koneet ja laitteet			
Kaikki maat	10 127	100,0	13
Eurooppa	5 892	58,2	11
EU27	4 574	45,2	22
Kaukoitä	1 403	13,9	11
Pohjois-Amerikka	1 178	11,6	15
Etelä-Amerikka	553	5,5	12
Afrikka	375	3,7	27
Oseania	441	4,4	21
Yhdysvallat	899	8,9	20
Ruotsi	802	7,9	25
Saksa	770	7,6	14
Kiina	672	6,6	6
Alankomaat	579	5,7	31
Metallituotteet			
Kaikki maat	1 755	100,0	17
Eurooppa	1 299	74,0	16
EU27	1 016	57,9	23
Kaukoitä	178	10,2	65
Pohjois-Amerikka	162	9,2	31
Etelä-Amerikka	56	3,2	-31
Ruotsi	350	20,0	20
Yhdysvallat	129	7,4	36
Viro	124	7,1	32
Norja	105	6,0	25
Venäjä	87	5,0	-40
Moottoriajoneuvot, perävaunut ja puoliperävaunut			
Kaikki maat	3 654	100,0	-8
Muut kulkuneuvot			
Kaikki maat	2 112	100,0	-5

Lähde: Tulli.

ETLA S23.1/ad28km02t

mukaan toimialan viennin määrä supistuu tänä vuonna tilapäisesti kolmisen prosenttia heikentyneen suhdannetilanteen takia. Tärkeiden vientimarkkinoiden Ruotsin ja Saksan taloudet supistuvat tänä vuonna, ja toimialan suurimman vientimaamme Yhdysvaltojen talous kasvaa vain vähän. Olemme siksi alentaneet kuluvan vuoden ennustetta viime syksystä. Vuonna 2024 alan viennin odotetaan jälleen kasvavan vahvasti 5 prosentin tahtia.

Metallituotteiden arvonlisäyksen määrä supistuu tänä vuonna noin 2 prosenttia

Arvioimme, että metallituotteiden tuotos Suomessa vähenee tänä vuonna vajaat 4 prosenttia. Arvonlisäys supistuu ennusteemme mukaan vajaat 2 prosenttia. Vuonna 2024 tuotanto kasvaa jälleen noin 2 prosentin tahtia. Myös metallituotteiden osalta tuotanto on kehittynyt suotuisemmin kuin EU-maissa keskimäärin.

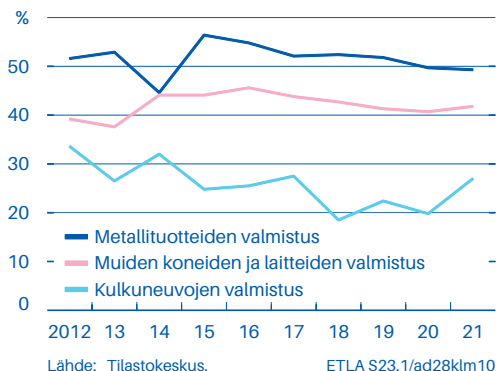
Toimialan vientiosuus on alle viidennes, joten tuotannon tilapäinen väheneminen tänä vuonna tulee lähinnä kotimaisen kysynnän heikkenemisestä. Metallituotteiden vienti Venäjälle ei ole vielä täysin pysähtynyt. Maa pysyi vielä viime vuonna viennin viiden kärkimaan joukossa, kun vuoden alussa oli poikkeuksellisen isoja toimituksia.

Kulkuneuvoteollisuuden tuotos ja viennin määrä kääntyy ensi vuonna kasvuun

Kulkuneuvoteollisuuden tuotos supistuu tänä vuonna vajaat 2 prosenttia, kun moottoriajoneuvojen tuotos putoaa ennusteemme mukaan 5 prosenttia. Uudenkaupungin autotehtaalla Mercedes-Benzin GLC-mallin valmistus loppui viime kesänä. Tuotannossa piti tänä vuonna olla sähköautoja, mutta sopimus purettiin, joten tuotanto ja vienti jää aikaisemmin arvioitua pienemmäksi.

Mercedes-AMG GT-urheiluautojen valmistus käynnistyy kuitenkin vuoden 2023 loppupuolella, joten moottoriajoneuvojen tuotannon arvioidaan kasvavan noin 6 prosenttia ensi vuonna.

Omavaraisuusaste

Koko kulkuneuvoteollisuuden tuotanto lisääntyy siten runsaat 2 prosenttia. Muiden kulkuneuvojen tuotanto ei juuri kasva ennustejaksolla.

Helsingin telakalta luovutettiin huhtikuussa retkiristeilyalus ja vuoden lopulla toimitetaan iso risteilijä Yhdysvaltoihin Turun telakalta. Tästä huolimatta muiden kulkuneuvojen, ts. lähinnä laivojen, vientimäärä vähenee tänä vuonna 15 prosenttia.

Vuonna 2024 alan vienti kasvaa noin 7 prosenttia. Tasmaniaan toimitetaan kaksi matkustaja-autolauttaa Rauman telakalta ja Turun telakalta luovutetaan risteilyalus Saksaan. Vuonna 2025 Turun telakalta toimitetaan iso risteilylaiva Yhdysvaltoihin. Viennin määrä jää kuitenkin hieman edellisvuotista pienemmäksi.

Moottoriajoneuvojen vienti Venäjälle putosi merkittävästi viime vuoden helmi-maaliskuussa ja on sen jälkeen ollut hyvin vähäistä. •

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranoita, työkaluja sekä keskuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoterihmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹ teollisuuden jalostusarvosta bruttokansantuotteesta tavaraviennistä	%
teollisuuden jalostusarvosta	23,0
bruttokansantuotteesta	4,7
tavaraviennistä	24,2

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto ¹ milj. e	Henkilöstö ¹
Kone konserni	10 514	61 700
Wärtsilä konserni	4 778	17 500
Metso Outotec konserni	4 236	15 600
Valmet konserni	3 935	14 200
Cargotec konserni	3 315	11 200

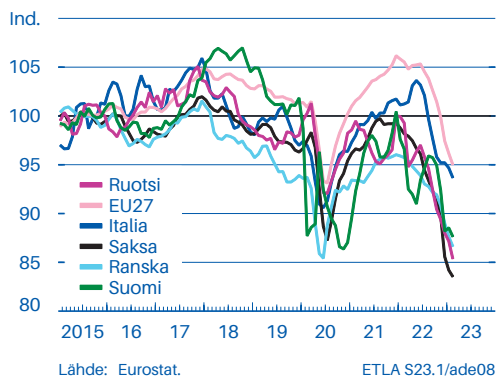
¹ Globaali.

Paperiteollisuus

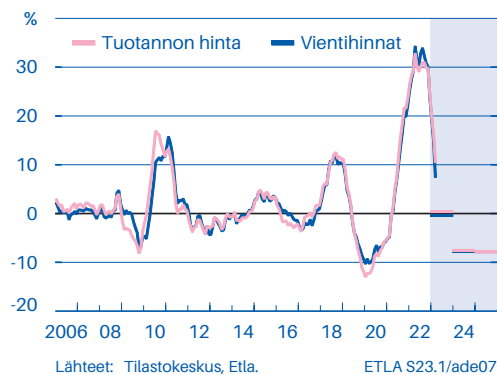
Paperiteollisuuden tuotanto kääntyi laskuun viime vuonna. Paperiteollisuuden vienti Suomesta Venäjälle on loppunut kokonaan.

ETLA ENNUSTAA, että paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) tuotos vähenee tänä vuonna noin 2 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna 2 prosenttia. Koko metsäteollisuuden arvonlisäys supistui 4 prosenttia vuonna 2022 ennakkotietojen mukaan. Paperi- ja puutavarateollisuuden luvut julkaistaan erikseen vasta kesällä. Arvi-

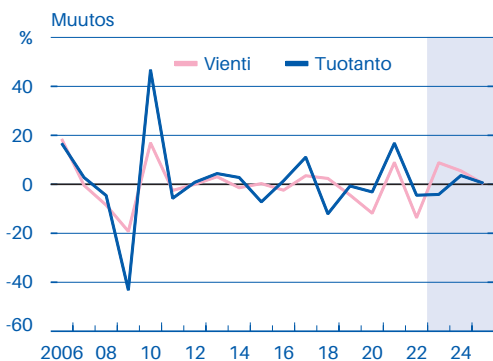
Paperiteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

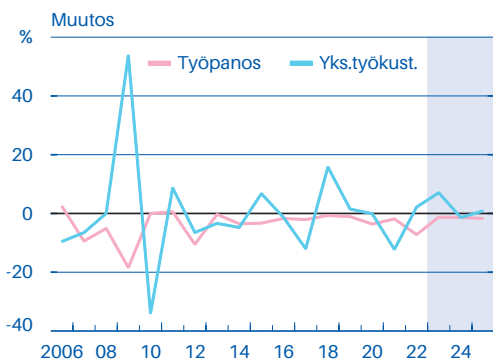
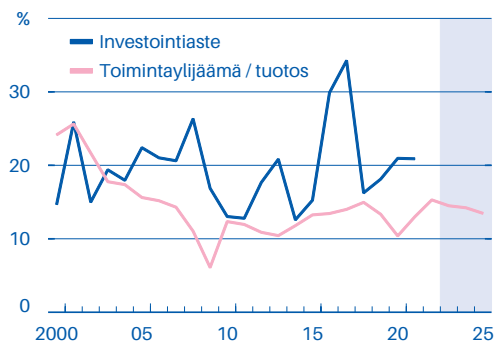
Hintojen muutos

Vienti ja tuotanto

Investoinnit ja kannattavuus

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, Etlä. ETLA S23.1/ade01

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä. ETLA S23.1/ade09

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	-11,8	8,9	-13,6	8,8	5,5	0,3	-4,1	3,2
Vientihinta	-8,1	8,5	30,2	-0,4	-7,8	-7,8	7,2	-4,4
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3,1	16,8	-4,4	-4,1	3,6	0,5	-0,7	1,8
Työpanos	-3,6	-1,9	-7,2	-1,2	-1,4	-1,7	-2,9	-1,8
Työn tuottavuus	0,5	19,0	3,0	-2,9	5,0	2,3	2,3	3,7

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

ETLA S23.1/ade01t

oimme ennusteessamme, että paperiteollisuuden arvonlisäys supistuu runsaat 4 prosenttia tänä vuonna ja kasvaa noin 3.5 prosenttia ensi vuonna.

Paperiteollisuuden tuotanto on romahtanut koko Euroopassa

Paperiteollisuuden tuotantomäärät ovat laskussa koko Euroopassa. Taustalla ovat kohonneet energiakustannukset ja Euroopan talouskasvun nopea hidastuminen viime vuoden jälkipuoliskolla. Energiakustannusten takia monet tehtaat joutuivat tilapäisesti pysäyttämään koneensa. EU:n asettamat sanktiot Venäjää vastaan ovat lisäksi muuttaneet toimintaympäristöä. Vaikka paperin vienti on sallittua, EU-maiden paperin vienti Venäjälle väheni viime vuonna 68 prosenttia. Myös EU:n ulkopuolisissa suurissa tuottajamaissa Yhdysvalloissa, Japanissa, Etelä-Koreassa ja Kanadassa tuotanto on vähentynyt.

EU27-maissa paperiteollisuuden tuotanto (ml. kartonki ja sellu) on keskimäärin vähentynyt viimeisen kahdentoista kuukauden aikana (maaliskuu 2022–helmikuu 2023) kausitoitettuna ja työpäiväkorjattuna 3,3 prosenttia verrattuna edelliseen kahteentoista kuukauteen. Saksassa tuotanto supistui huomattavasti tä-

tä enemmän, 8 prosenttia. Suomessa tuotantomäärä oli 5,5 prosentin laskussa, ja Ruotsissa toimialan valmistus supistui vajaat 6 prosenttia.

Tuotannon rakenne Suomessa on nyt lähestymässä Euroopan keskiarvoa

Suomessa kartongin tuotanto supistui viime vuonna 1,6 prosenttia, ja sellun tuotanto putosi 15,3 prosenttia Metsäteollisuus ry:n tilastojen mukaan. Paperin tuotanto supistui 31,2

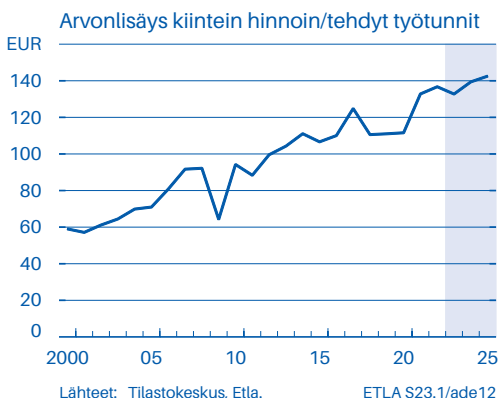
Massa- ja paperiteollisuus Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	10 536	100,0	14
Eurooppa	6 500	61,7	11
EU27	5 197	49,3	19
Euroalue	3 935	37,3	16
Kaukoita	1 737	16,5	-4
Lähi- ja Keski-itä	198	1,9	25
Pohjois-Amerikka	1 159	11,0	54
Etelä-Amerikka	257	2,4	26
Afrikka	424	4,0	46
Väli-Amerikka	169	1,6	35
Saksa	1 368	13,0	3
Kiina	1 133	10,8	-5
Yhdysvallat	1 116	10,6	54
Iso-Britannia	635	6,0	17
Puola	540	5,1	33
Italia	507	4,8	43
Ruotsi	490	4,6	28
Espanja	433	4,1	25
Turkki	417	4,0	29
Belgia	414	3,9	-5

Lähde: Tulli.

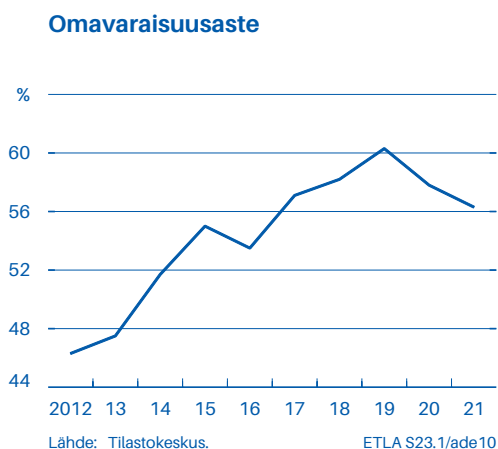
ETLA S23.1/ade02t

Työn tuottavuus

prosenttia vuonna 2022, tästä paino- ja kirjoituspaperin tuotanto laski 33,7 prosenttia ja muun paperin tuotanto väheni 24,2 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperin osuus paperin ja kartongin tuotannosta oli enää 31 prosenttia vuonna 2022, mutta siitä huolimatta vielä jonkin verran suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus nousi 58 prosenttiin,

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹ teollisuuden jalostusarvosta bruttokansantuotteesta tavaraviennistä	%
	7,3
	1,5
	13,5

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto ¹ milj. e	Henkilöstö ¹
UPM-Kymmene konserni ²	9 524	13 914
Stora Enso konserni ³	8 052	15 319
Metsä Group konserni ²	5 659	6 253
Ahlström-Munksjö konserni	3 077	7 860
Kotkamills konserni	444	544

¹ Globaali.

² Ml. sahaliiketoiminta.

³ Pl. puutuoteollisuus.

mutta muun paperin osuus laski hieman 12,5 prosenttiin Metsäteollisuus ry:n jäsenyritystilojen mukaan.

Euroopan tuotannosta pakkauspaperin ja -kartongin osuus oli 60 prosenttia vuonna 2022, paino- ja kirjoituspaperien osuus oli 26 prosenttia. Tiedot perustuvat Confederation of European Paper Industriesin tilastoihin (CEPI 2023).

Euro-Graph'in (European Association of Graphic Paper Producers) julkaisemien tilastojen mukaan graafisten paperien toimitukset vähenivät Euroopassa 14 prosenttia vuonna 2022 tonneissa laskettuna. Sanomalehtipaperin toimitukset laskivat 10 prosenttia ja päällystämättömän puuvapaan paperin toimitukset vähenivät 13 prosenttia.

Ennätyskorkeat paperiteollisuuden vientihinnat ovat kääntyneet laskusuuntaan

Paperiteollisuuden osuus (ml. kartonki ja paperimassa) koko Suomen tavaraviennin arvosta oli viime vuonna 12,9 prosenttia. Toimialan viennin arvo nousi 13 prosenttia edellisvuodesta.

Paperiteollisuuden vientihinnat (ml. kartonki ja sellu) ovat edelleen ennätyskorkealla. Vuonna 2021 ne nousivat keskimäärin 8,5 prosenttia edellisvuodesta ja viime vuonna 30 prosenttia vuoden takaisesta. Joulukuussa ne kääntyivät kuitenkin laskusuuntaan. Arvioimme ennusteessamme, että hintojen lasku jatkuu, mutta edellisvuoteen verrattuna ne ovat kuluvan vuoden lopussa vain puolisen prosenttia viimevuoden keskiarvoa matalammat. Vuonna 2024 paperiteollisuuden vientihintojen arvioidaan alenevan noin 8 prosenttia.

Kartonki nousi vuonna 2022 tärkeimmäksi vientituotteeksi, sen osuus toimialan viennistä oli 38 prosenttia. Kartongin tuotannosta 98 prosenttia meni vientiin Metsäteollisuus ry:n tietojen mukaan. Paperin osuus toimialan viennistä oli 28 prosenttia, ja tuotannosta vietiin 96 pro-

senttia. Sellun osuus toimialan viennistä oli 34 prosenttia, ja tuotannosta 51 prosenttia vietiin ulkomaille.

Toimialan viennin määrä supistui viime vuonna lakon seurauksena vajaat 14 prosenttia vuoden takaisesta. Tänä vuonna viennin odotetaan vastaavasti kasvavan noin 9 prosenttia. Olemme kuitenkin alentaneet kasvulukua hieman helmi-maaliskuun ahtaajalakon sekä heikentyneen suhdannetilanteen takia. Vuonna 2024 alan vientimäärä kasvaa noin 2 prosentin tahtia.

Paperiteollisuuden vienti Venäjälle on käytännössä loppunut kokonaan. Elokuun jälkeen on viety vain ihan pieniä määriä. Vuonna 2021 Venäjän osuus toimialan viennistä oli 5 prosenttia. Viime vuonna vienti Yhdysvaltoihin kasvoi merkittävästi, mikä suurelta osin on kompensoinut Venäjän vientimme loppumisen vuoden jälkipuoliskolla. Puola nousi vuonna 2022 viidenneksi tärkeimmäksi vientimaaksi Venäjän tilalle. •

Puutuoteteollisuus

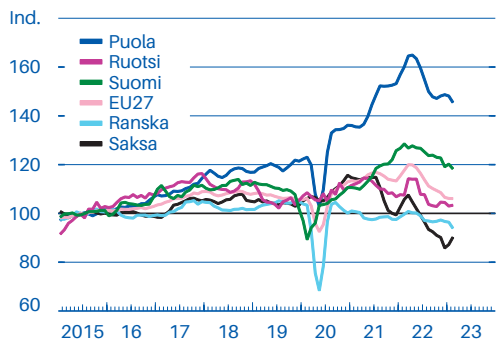
Kysytänäkymät Euroopassa ovat heikot, ja niinpä tuotanto ja vienti vähenevät tänä vuonna. Aasiassa ja Pohjois-Afrikassa kysyntä pysyy hyvänä.

ARVIOIMME ENNUSTEESAMME, että puutavaraiteollisuuden tuotos supistuu tänä vuonna prosenttiin, mutta kasvaa ensi vuonna 2 prosent-

tia. Arvonlisäyksen määrän odotetaan supistuvan vajaat 4 prosenttia tänä vuonna ja kasvavan noin prosenttiin vuonna 2024.

Puutuoteteollisuuden tuotanto on laskussa lähes kaikissa Euroopan maissa heikentyneen suhdannetilanteen takia. Viimeisen kuuden kuukauden aikana (syyskuu 2022 – helmikuu 2023) tuotanto EU27-maissa väheni kausitoitettuna ja työpäiväkorjattuna keskimäärin

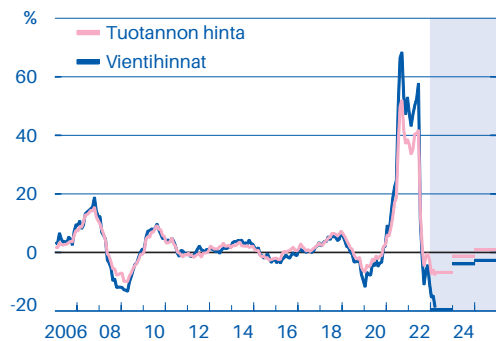
Puutuoteteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Lähde: Eurostat.

ETLA S23.1/add08

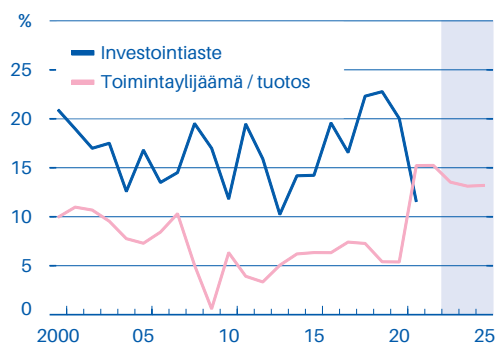
Hintojen muutos

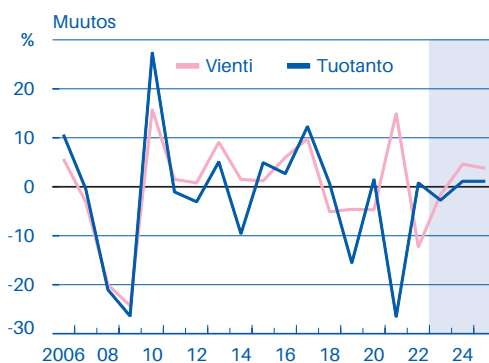
Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S23.1/add07

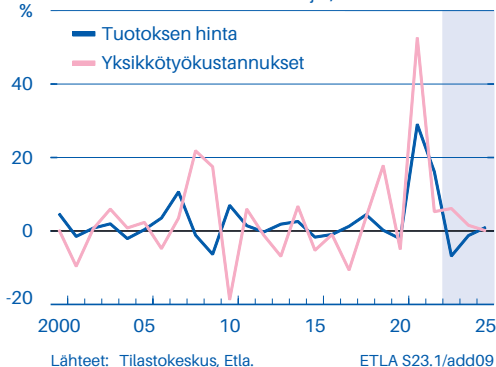
Investoinnit ja kannattavuus

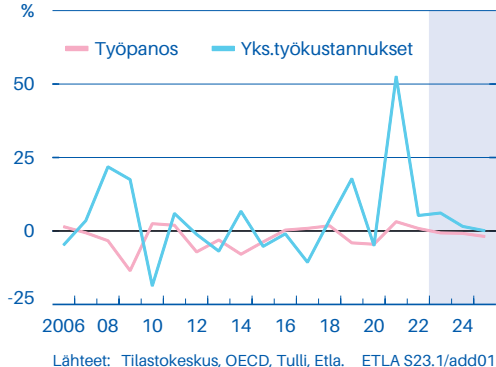
Vienti ja tuotanto

Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos

Muutos

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	-4,7	15,0	-12,3	-1,6	4,6	3,8	-2,7	1,5
Vientihinta	-4,5	36,1	18,8	-19,5	-3,9	-2,7	9,7	-5,4
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,5	-26,6	0,8	-2,7	1,1	1,1	-7,8	0,8
Työpanos	-4,5	3,2	0,9	-0,7	-0,8	-1,9	-0,6	-1,3
Työn tuottavuus	6,3	-28,8	-0,1	-2,1	2,0	3,1	-7,1	2,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etna.

ETLA S23.1/add01t

6,7 prosenttia verrattuna edellisen kuuden kuukauden jaksoon. Euroopan suurimmassa sahatavaran tuottajamaassa Saksassa tuotantomäärä putosi 7,7 prosenttia. Puolassa puutuotteiden valmistus oli runsaan 6 prosentin laskussa. Suomen tuotantomäärä väheni keskimääräistä vähemmän, vajaat 4 prosenttia. Myös Ruotsissa ja Ranskassa tuotanto supistui vähemmän kuin EU-maissa keskimäärin.

Suomessa sahatavaran tuotanto väheni viime vuonna 5,9 prosenttia Metsäteollisuus ry:n tilastojen mukaan. Vanerin tuotanto laski 2 prosenttia.

Rakentamisen kasvu pysähtyy Euroopassa mikä heijastuu puutavaraeteollisuuteen

Rakentamisella on suuri vaikutus puutavara-tuotteiden kysyntään. Euroconstruct-järjestön ennusteen mukaan rakentamisen kasvu Euroopassa pysähtyy kokonaan tänä ja ensi vuonna. Edellisessä ennusteessaan Euroconstruct arvioi, että kasvua olisi kertynyt 2 prosenttia molempina vuosina. Vasta vuonna 2025 rakentaminen kasvaa runsaan prosentin. Sahatavaran kysyntä jää siksi heikoksi lähivuosina.

Iso-Britannia ja Saksa ovat Suomen tärkeimmät puutuoteteollisuuden vientimarkkinat Eu-

roopassa. Molemmissa maissa rakentamisen kasvu pysähtyy pariaksi vuodeksi. Ruotsissa rakentaminen supistuu tuntuvasti vuosina 2023–2025. Ranskassa ja Alankomaissa rakentaminen lisääntyy vain vähän. Myös Ruotsi, Ranska ja Alankomaat kuuluvat vientimme kymmenen kärkeen joukkoon.

Puutuoteteollisuuden vientihinnat ovat pudonneet jo yli puolen vuoden ajan

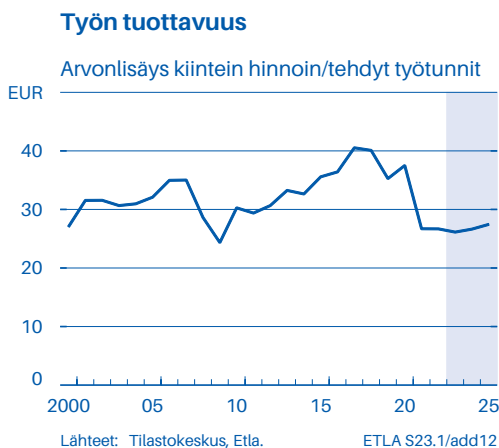
Viennin osuus vuonna 2022 oli sahatavaran tuotannosta 77 prosenttia ja vanerin tuotannosta 81 prosenttia Metsäteollisuus ry:n tietojen mukaan.

Puutuoteteollisuus Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	3 999	100,0	6
Eurooppa	2 295	57,4	4
EU27	1 740	43,5	11
Euroalue	1 332	33,3	9
Kaukoit	925	23,1	11
Lähi- ja Keski-itä	234	5,8	10
Pohjois-Amerikka	101	2,5	7
Pohjois-Afrikka	383	9,6	3
Japani	607	15,2	10
Iso-Britannia	355	8,9	-22
Saksa	323	8,1	5
Egypti	242	6,0	9
Viro	220	5,5	26
Kiina	202	5,0	22
Ruotsi	191	4,8	29
Ranska	182	4,5	-10
Alankomaat	162	4,1	5
Saudi-Arabia	114	2,8	3

Lähde: Tulli.

ETLA S23.1/add02t

Sahatavaran ja muiden puutuotteiden osuus koko viennin arvosta oli viime vuonna 4,8 prosenttia. Arvoltaan niiden vienti nousi 5 prosenttia edellisvuodesta. Puutavaraiteollisuuden vientihinnat kohosivat jo vuonna 2021 peräti 36 prosenttia edellisvuodesta ja kesäkuussa 2022 ne olivat korkeimmillaan. Vaikka ne kääntyivät laskuun heinäkuussa, alan vientihinnat olivat siitä huolimatta keskimäärin 19 prosenttia korkeammat vuonna 2022 kuin edellisvuonna. Arvioimme ennusteessamme, että puutavaraiteollisuuden vientihinnat alenevat tänä vuonna noin 20 prosenttia vuoden takaisesta. Hinnat jäävät siitä huolimatta vielä selvästi vuoden 2020 keskimääräistä hintatasoa korkeammalle. Vuonna 2024 hintojen odotetaan alenevan noin 4 prosenttia.

Vienti vähenee tänäkin vuonna

Toimialan viennin määrä supistui viime vuonna 12 prosenttia. Ennustamme Suomen puutavaraiteollisuuden viennin määrän supistuvan vajaat 2 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna viennin määrän odotetaan kääntyvän vajaan 5 prosentin kasvuun. Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahatavaran viennin tärkein markkina-alue, sen osuus toimialan viennin arvosta oli 57 prosenttia vuonna 2022. Euroopassa näkymät ovat

heikot, mutta Aasiassa ja Pohjois-Afrikassa kysyntä pysyy hyvänä.

Suomalaiset metsäyhtiöt ovat vetäytyneet Venäjältä

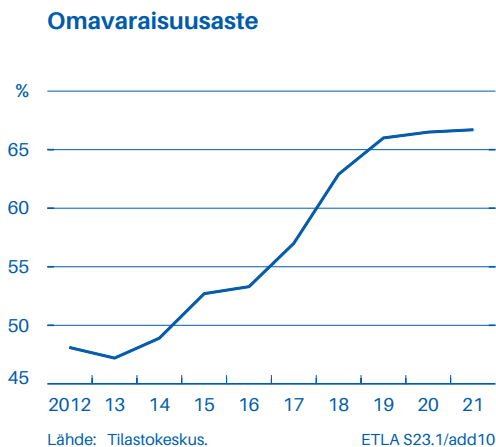
Venäjän sotatoimet Ukrainassa ovat muuttaneet metsäteollisuuden toimintaympäristöä, ja niinpä puun tuonti Venäjältä on loppunut.

Puutavaraiteollisuuden tuotteita ei juuri olenkaan ole viety Venäjälle, määrät ovat olleet erittäin vähäiset, koska metsäyhtiöillä on ollut omat tuotantolaitokset naapurimaassamme.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan UPM päätti viime vuoden maaliskuussa pysäyttää Chudovon vaneritehtaan toiminnan. Myös yhtiön kaikki toimitukset Suomesta Venäjälle keskeytettiin. Stora Enso puolestaan on myynyt sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä paikalliselle johdolle.

Koskisen konserni lopetti maaliskuussa 2022 toimintansa Sheksnassa Venäjällä.

Metsä Fibren omistaman Metsä Svir -sahalaitoksen toiminta Podporozhessa Venäjällä lopetettiin viime vuoden toisella neljänneksellä. •

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹ teollisuuden jalostusarvosta bruttokansantuotteesta tavaraviennistä	%
teollisuuden jalostusarvosta	5,0
bruttokansantuotteesta	1,0
tavaraviennistä	5,5

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö ¹
Stora Enso Wood Products	1 872	4 177
Metsä Wood (puutuoteteoll.)	580	1 658
UPM - Vaneri	492	2 196
Versowood Group konserni	465	818
Keitele Forest konserni	356	512

¹ Globaali.

Kemianteollisuus

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden tuotos supistuu selvästi kuluvana vuonna. Öljytuotteiden tuotos sen sijaan kasvaa hieman myös tänä vuonna. Ruotsi on koko toimialan tärkein vientimaa.

KOKO KEMIANTEOLLISUUDEN TUOTOS supistuu tänä vuonna 1,5 prosenttia, mutta kääntyy ensi vuonna vajaan 5 prosentin kasvuun. Arvonlisäyksen määrä vähenee tänä vuonna noin 5 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna vain vähän.

Kemianteollisuuden tuotantomäärä nousi viime vuonna kausitasoitettuna 0,9 prosenttia edellisvuodesta teollisuustuotannon volyymindeksiin mukaan.

Kemianteollisuuden tuotteiden osuus koko Suomen tavaraviennin arvosta oli viime vuonna 21,4 prosenttia. Öljytuotteiden osuus oli 8,2 prosenttia, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden 9,4 prosenttia, lääkeaineiden 1,6 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden 2,2 prosenttia.

Toimialan viennin määrä supistui runsaat 8 prosenttia vuonna 2022. Heikon maailmantalouden tilanteen takia Etna arvioi ennusteessaan, että alan viennin määrä supistuu vielä tänä vuonna noin 3 prosenttia lisää. Vuonna 2024 koko kemianteollisuuden viennin odotetaan kääntyvän vajaan 7 prosentin kasvuun. Ruotsi on kemianteollisuuden ylivoimaisesti suurin viennin kohdema viennin arvolla mitattuna.

Kemikaalien vienti supistuu tuntuvasti vielä tänä vuonna

Ennustemme mukaan kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden tuotanto supistuu tänä vuonna 2,5 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna kolmi-prosenttia. Arvonlisäyksen määrä vähenee tänä vuonna vajaan 5 prosenttia.

Useimmissa EU-maissa kemikaalien tuotanto jäi vuoden alussa edellisvuotista pienemmäksi. Alankomaissa ja Saksassa tuotanto on ollut laskussa jo pidemmän aikaa. EU27-maissa kemian perusteollisuuden tuotantomäärät lisääntyivät tästä huolimatta keskimäärin pari prosenttia vuoden takaisesta. Tanskassa nousu oli

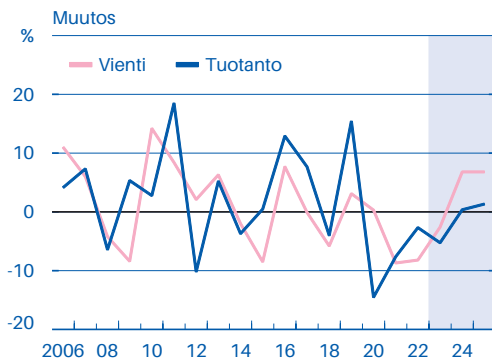
erittäin voimakasta, ja myös Ruotsissa kemi-
kaalien tuotanto lisääntyi keskimääräistä enem-
män. Euroalueella tuotanto sen sijaan väheni
hieman. Suomesta kemiakalien valmistuksen ti-
lastoja ei ole saatavilla, mutta muiden EU-mai-
den tilastot antavat kuitenkin yleiskuvan toimi-
alan tilanteesta.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden vien-
tihinnat kääntyivät laskusuuntaan elokuussa
2022. Niiden viennin määrä (ml. lääkeaineet)
supistui viime vuonna 11 prosenttia. Arvioim-
me ennusteessamme, että viennin määrä supis-
tuu tänä vuonna vielä 5 prosenttia lisää. Vuonna

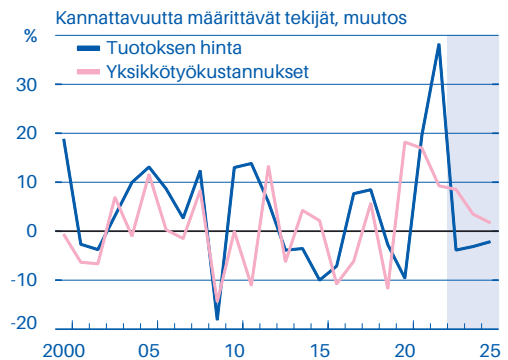
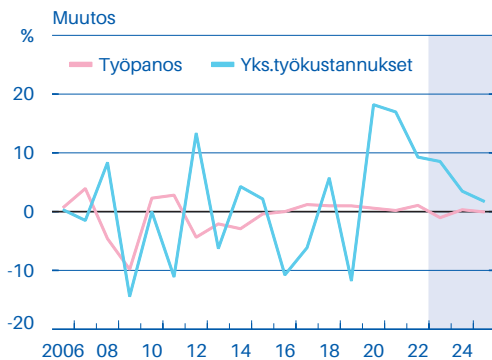
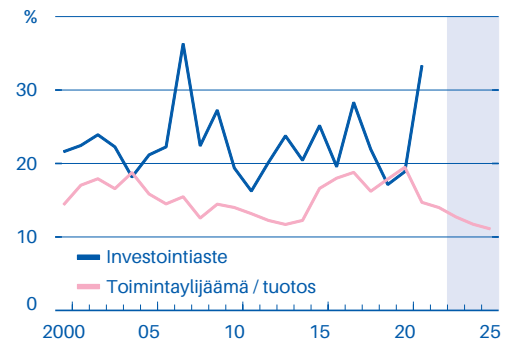
2024 viennin odotetaan kääntyvän 5,5 prosentin
kasvuun, kun euroalueen talouskasvu vahvistuu
1,7 prosenttiin ja talous Ruotsissa kääntyy kas-
vuun.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml.
lääkeaineet) viennissä Venäjälle alamäki alkoi jo
vuoden 2015 alussa ja on siitä lähtien tasaisesti
ollut laskussa. Jyrkempi pudotus tapahtui vuo-
den 2022 alussa, joka myös näkyy toimialan ko-
konaisviennissä. Vientimäärät Venäjälle ovat vii-
me kuukausina olleet niin pienet, että toimialan
vienti naapurimaahan näyttää kokonaan loppu-
van ihan lähikuukausina.

Vienti ja tuotanto

Investoinnit ja kannattavuus

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, Etla. ETLA S23.1/adfgh01

Lähteet: Tilastokeskus, Etla. ETLA S23.1/adfgh09

Öllytuotteiden viennin odotetaan kasvavan hieman jo tänä vuonna

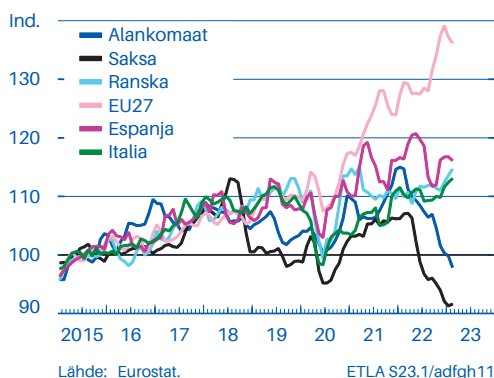
Arvioimme ennusteessamme, että öljytuotteiden tuotos kasvaa tänä vuonna prosenttia ja ensi vuonna noin 9 prosenttia, kun suhdannetilanne paranee.

Yleinen suuntaus EU-maissa on, että öljytuotteiden valmistus on tällä hetkellä nousussa.

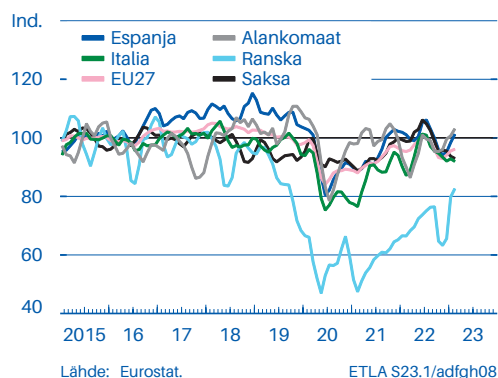
Koronakuopasta elpyminen vie aikansa, koronaa edeltäneelle tasolle ei ihan vielä ole päästy. Saksassa ja Italiassa suunta on kuitenkin heikompaan päin. Suomesta ja Ruotsista tilastoja ei ole saatavilla.

Venäjän osuus öljytuotteiden viennistä me oli vajaat 8 prosenttia vuonna 2021. Valtaosa viennistä olivat voitelussa käytettävät ras-

Kemikaalien tuotanto (ml. lääkeaineet), 2015=100, kausitas., 3kk lka

Öllytuotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä			% -muutos				Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	0,3	-8,7	-8,2	-2,6	6,8	6,8	-4,0	4,9
Vientihinta	-14,8	29,8	50,9	-11,8	-4,1	-2,5	13,3	-4,4
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-14,5	-7,6	-2,7	-5,3	0,4	1,3	-2,7	1,0
Työpanos	0,6	0,2	1,1	-1,0	0,3	-0,1	0,8	0,0
Työn tuottavuus	-15,0	-7,8	-3,7	-4,3	0,0	1,4	-3,4	1,0

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

ETLA S23.1/adfgh01t

Kemianteollisuus

Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Kemikaalit ja kemialliset tuotteet			
Kaikki maat	7 791	100,0	28
Eurooppa	5 842	75,0	27
EU27	5 222	67,0	40
Kaukoit	967	12,4	33
Pohjois-Amerikka	379	4,9	16
Etelä-Amerikka	295	3,8	22
Alankomaat	916	11,8	48
Ruotsi	831	10,7	40
Belgia	779	10,0	129
Saksa	667	8,6	27
Puola	413	5,3	22
Öljytuotteet			
Kaikki maat	6 700	100,0	77
Eurooppa	5 076	75,8	63
EU27	4 402	65,7	74
Pohjois-Amerikka	1 246	18,6	116
Etelä-Amerikka	317	4,7	1 585
Ruotsi	1 879	28,0	77
Yhdysvallat	1 246	18,6	116
Alankomaat	746	11,1	163
Belgia	632	9,4	40
Iso-Britannia	506	7,6	161
Kumi ja muovituotteet			
Kaikki maat	1 899	100,0	14
Eurooppa	1 584	83,4	10
EU27	1 260	66,4	14
Ruotsi	393	20,7	15
Saksa	186	9,8	4
Norja	182	9,6	38

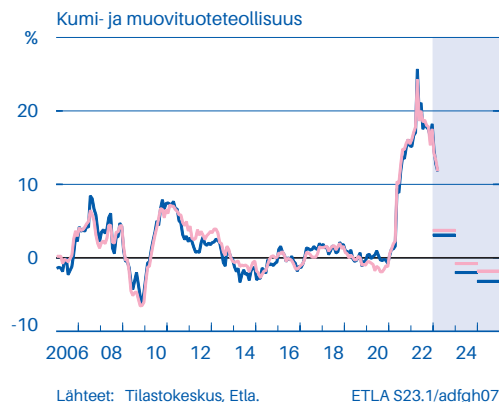
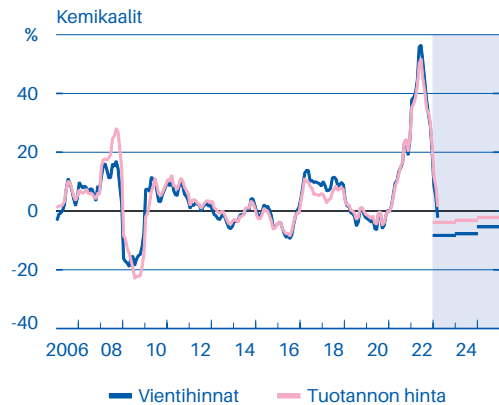
Lähde: Tulli.

ETLA S23.1/adfgh02

kaat maaöljyt. Viime vuonna Venäjän osuus oli enää 1,6 prosenttia, kun viennin määrä putoi hyvin jyrkästi maaliskuussa ja jäi sen jälkeen hyvin pieneksi. Tilastoissa näkyy hyvin pieniä viennin arvoja vielä joulukuussa ja kuluvan vuoden tammikuussa, mutta käytännössä vienti on loppunut.

Täällä valmistetuista öljytuotteista moottoribensiini ja kaasuöljyt (dieselöljyt) ovat kuitenkin tärkeimmät vientituotteet. Voitelussa käytettävien maaöljyjen osuus on huomattavasti pienempi.

Suomessa jalostetun moottoribensiinin vienti on erittäin keskittynyttä. Yhdysvalto-

Hintojen muutos

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S23.1/adfgh07

jen, Ruotsin, Ison-Britannian, Alankomaiden ja Argentiinan osuus bensiinin viennistämme oli viime vuonna 95 prosenttia. Kaasuöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat Ruotsi, Saksa, Latvia, Belgia ja Alankomaat. Voitelussa käytettävien maaöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat Belgia, Venäjä, Saksa, Ukraina ja Ruotsi. Venäjän osuus oli 20 prosenttia ja Ukrainan vajaat 4 prosenttia.

Öljytuotteiden viennin määrä supistui laskelmiemme mukaan vajaat 3 prosenttia vuonna 2022. Arvioimme, että viennin määrä kasvaa

noin 4 prosenttia tänä vuonna ja vajaat 10 prosenttia vuonna 2024.

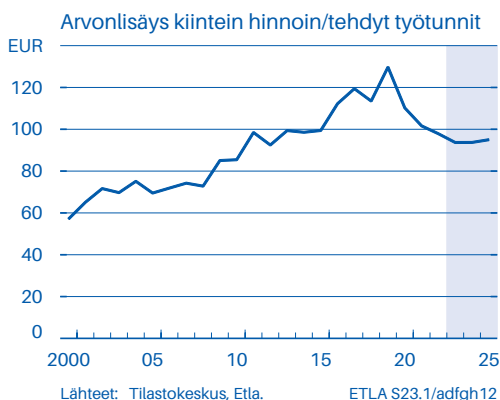
Kumi- ja muovituotteiden tuotos ja vienti supistuvat tänäkin vuonna

Kumi- ja muovituotteiden tuotos ja arvonlisäyksen määrä supistuvat tänä vuonna noin 4 prosenttia. Ensi vuonna tuotos kääntyy vajaan 3 prosentin kasvuun.

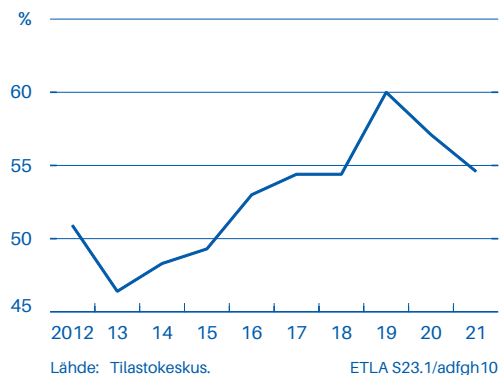
Vuonna 2022 kumi- ja muovituotteiden viennin määrä supistui vajaat 8 prosenttia. Kuluva vuonna viennin odotetaan vähenevän vielä 6 prosenttia mutta kääntyvän noin 5 prosentin kasvuun vuonna 2024. Toimialan vientihinnat ovat edelleen ennätyskorkeat.

Venäjän osuus kumi- ja muovituotteiden viennin arvosta putosi vuonna 2022 edellisvuoden 7,2 prosentista 2,8 prosenttiin. •

Työn tuottavuus

Omavaraisuusaste

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹ teollisuuden jalostusarvosta bruttokansantuotteesta tavaraviennistä	%
teollisuuden jalostusarvosta	12,7
bruttokansantuotteesta	2,6
tavaraviennistä	18,4

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö
Neste konserni	15 148	4 870
Kemira konserni	2 674	4 950
Nokian Renkaat konserni	1 714	4 940
Uponor konserni	1 313	3 870
Yara Suomi Oy	1 096	867

Elintarviketeollisuus

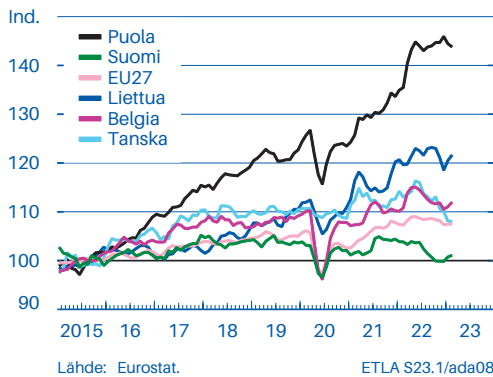
Kotimaassa tuotanto supistuu tänä vuonna noin prosentin. Elintarvikkeiden vientihinnat ovat kääntyneet laskuun.

ETLA ENNUSTAA, että elintarviketeollisuuden tuotos ja arvonlisäyksen määrä kotimaassa su-

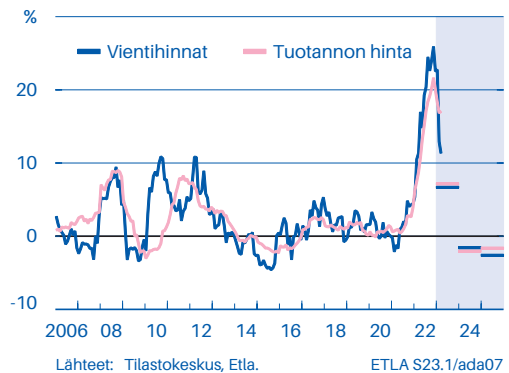
pistuu tänä vuonna noin prosentin. Ensi vuonna tuotos kasvaa vain puolisen prosenttia.

Suomessa tuotantomäärät ovat kahden viimeisen vuoden aikana kehittyneet selvästi heikommin kuin EU-maissa keskimäärin. Viime vuoden osalta tämä liittyy ainakin osittain Venäjän-viennin hiipumiseen. Suurin osa Suomessa valmistetuista elintarvikkeista jää kuitenkin ko-

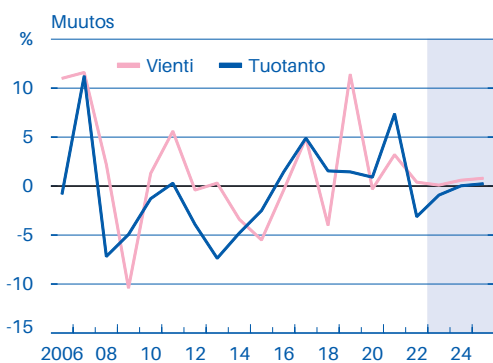
Elintarviketeollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka

Hintojen muutos

Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, Etlä. ETLA S23.1/ada01

timaahan. Euroopassa suomalaisilla alan yrityksillä on myös tuotantoa muun muassa Ruotsissa, Tanskassa, Baltian maissa ja Puolassa.

EU27-maissa elintarviketeollisuuden tuotanto laski viimeisen kuuden kuukauden aikana (syyskuu 2022 – helmikuu 2023) kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna keskimäärin 0,8 prosenttia verrattuna edellisen kuuden kuukauden jaksoon. Liettuassa, Saksassa ja Ranskassa elintarvikkeiden valmistus pieneni runsaan prosentin. Suomessa, Ruotsissa ja Belgiassa alan tuotanto supistui 2 prosenttia. Tanskassa alan tuotanto supistui viimeisen kuuden kuukauden aikana lähes 5 prosenttia edellisestä kuuden kuukauden jaksosta. Puolassa tuotanto jäi samalle tasolle kuin edellisen kuuden kuukauden aikana. Alankomaissa tuotanto nousi 1,5 prosenttia.

Elintarviketeollisuuden viennin määrä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin

Elintarviketeollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta oli 2,2 prosenttia vuonna 2022. Toimialan viennistä 87 prosenttia oli elintarvikkeiden vientiä. Viime vuonna viennin kasvuvauhti hiljeni 0,4 prosenttiin. Etlä arvioi ennuste-

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä			%-muutos				Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Vienti	-0,3	3,2	0,4	0,1	0,6	0,8	2,0	0,5
Vientihinta	1,0	1,5	18,2	6,7	-1,6	-2,6	4,3	-1,1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,9	7,4	-3,1	-0,9	0,0	0,2	1,6	0,3
Työpanos	1,0	0,7	-1,6	-1,5	-1,9	-1,4	0,0	-1,4
Työn tuottavuus	-0,1	6,6	-1,5	0,5	1,9	1,7	1,6	1,7

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

ETLA S23.1/ada01t

saan, että elintarviketeollisuuden viennin määrä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin. Vuonna 2024 viennin odotetaan kasvavan puolisen prosenttia.

Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus

Vientisuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Elintarvikkeet			
Kaikki maat	1 612	100,0	23
Eurooppa	1 233	76,5	25
EU27	1 051	65,2	31
Euroalue	502	31,1	34
Kaukoit	279	17,3	18
Lähi- ja Keski-itä	36	2,3	17
Pohjois-Amerikka	31	1,9	10
Ruotsi	405	25,1	28
Kiina	169	10,5	13
Viro	137	8,5	38
Tanska	76	4,7	26
Ranska	76	4,7	54
Juomat			
Kaikki maat	243	100,0	30
Eurooppa	213	87,6	29
EU27	181	74,4	32
Euroalue	90	37,1	53
Kaukoit	13	5,2	67
Lähi- ja Keski-itä	8	3,4	14
Pohjois-Amerikka	6	2,5	22
Ruotsi	49	20,2	22
Viro	43	17,8	79
Puola	19	7,8	3
Saksa	18	7,4	46
Norja	16	6,4	5

Lähde: Tulli.

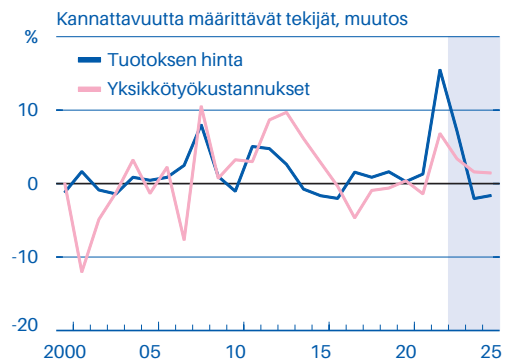
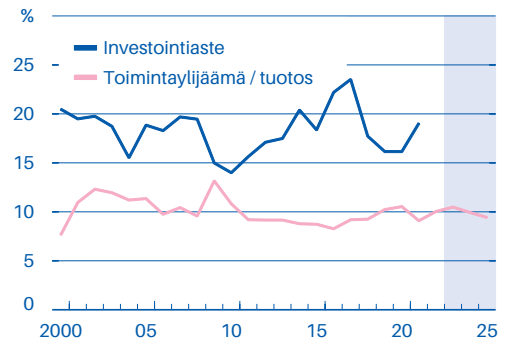
ETLA S23.1/ada02t

Viime vuonna toimialan viennin arvo nousi 19 prosenttia korkeiden vientihintojen seurauksena. Koko toimialan hinnat nousivat keskimäärin 18 prosenttia edellisvuodesta, elintarvikkeiden vientihinnat kohosivat keskimäärin 19 prosenttia ja juomien nousivat vajaat 11 prosenttia. Elintarvikkeiden vientihinnat kääntyivät joulukuussa laskusuuntaan, mutta juomien vientihinnat ovat vielä nousussa. Alenevat vientihinnat ennakoivat vientikysynnän vähenemistä.

Venäjälle viedään edelleen elintarvikkeita ja juomia

Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat. Ranska nousi viime vuon-

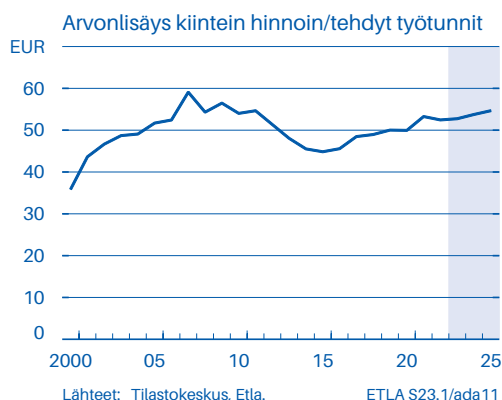
Investoinnit ja kannattavuus

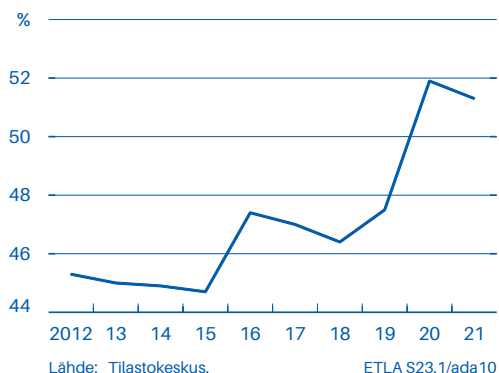
Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S23.1/ada09

Työn tuottavuus

Omavaraisuusaste

na Venäjän tilalle elintarvikvientimme viiden kärkeen joukkoon. Elintarvikkeita vietiin Suomesta eniten Ruotsiin, Kiinaan, Viroon, Tanskaan ja Ranskaan. Elintarvikkeita viedään kuitenkin vielä Venäjälle. Viime vuoden lopulla oli arvoltaan isojakin toimituksia, ja Venäjä oli kuudenneksi tärkein vientimaa. Juomia vietiin viime vuonna eniten Ruotsiin, Viroon, Puolaan, Saksaan ja Norjaan. Venäjä oli sijalla 8.

Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto on edelleen voimassa, mutta EU:n viimeisen vuoden aikana asettamat kauppapakkotteet eivät kohdistu elintarviketeollisuuden tuotteisiin. Kuluvaan vuoden tammihelmikuussa Venäjän osuus elintarvikkeiden viennistämme oli 4 prosenttia, maa oli edelleen kuudennella sijalla. Juomien viennistä Venäjän osuus oli 2,1 prosenttia, ja maa oli sijalla 11. •

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹	%
teollisuuden jalostusarvosta	6,5
bruttokansantuotteesta	1,3
tavaraviennistä	2,2

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö
Valio konserni	1 918	4 520
HKScan konserni	1 815	6 890
Atria konserni	1 540	3 710
Fazer konserni	1 140	7 120
Paulig konserni	966	2 190

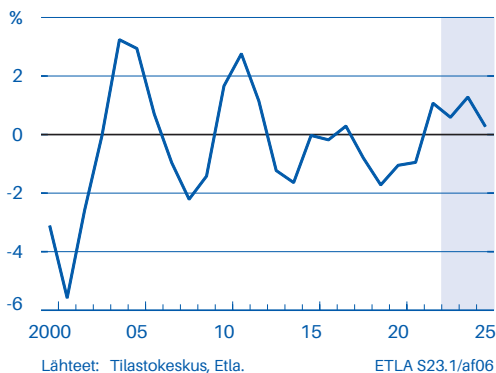
Rakentaminen

Rakentamisen tuotanto supistuu tänä vuonna merkittävästi, noin 3 prosenttia. Myös työtunteja tehdään selvästi viime vuotta vähemmän. Tuotanto palaa kasvuun vasta vuonna 2025. Rakentaminen vetää mukanaan alas rakennusaineteollisuuden tuotannon, jonka ennustetaan supistuvan vajaat 4 prosenttia tänä vuonna.

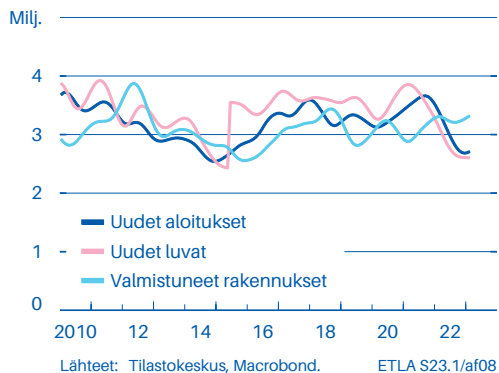
Rakennusala kääntyi viime vuonna laskuun, ja alan tuotannon ennustetaan supistuvan tänä vuonna selvästi. Rakentamisen näkymiä varjostavat noussut korkotaso sekä kasvavat kustannukset. Rakentamisen luottamus on heikkoa, ja uusia lupia on myönnetty viime vuoden lopulla vähän.

RAKENTAMISEN myynnin määrä kääntyi selvään laskuun viime vuoden puolella välissä. Voimakkaimmin laskivat talonrakentaminen ja maa- ja vesirakentaminen, mutta myös erikoistuneen rakennustoiminnan kasvu pysähtyi. Alkuvuonna lasku on loiventunut, mutta selvää käännettä ylöspäin ei ole vielä nähtävissä. Neljännesvuositilipidon mukaan rakentamisen arvonlisäys kehittyi viime vuonna samansuun-

Työn tuottavuuden muutos, 3 vuoden lka

Uusien rakennuslupien ja aloitusten trendi (m3)

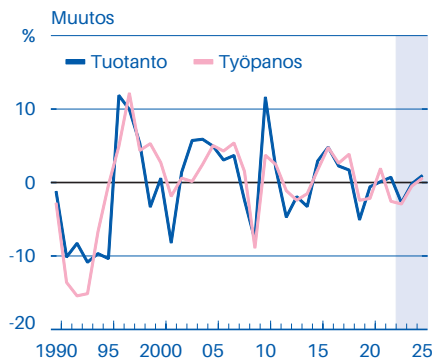
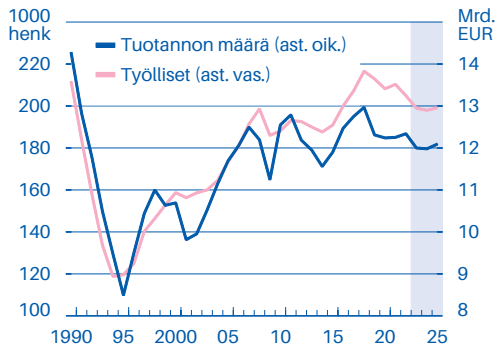
Keskeiset tunnusluvut (rakentaminen)

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0,6	0,1	0,7	-2,8	-0,2	0,9	-0,6	0,0
Työpanos	-2,2	1,9	-2,6	-2,9	-0,5	0,6	-0,3	-0,3
Työn tuottavuus	1,6	-1,8	3,4	0,2	0,3	0,3	-0,3	0,3

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S23.1/af01t

Tuotanto ja työllisyys

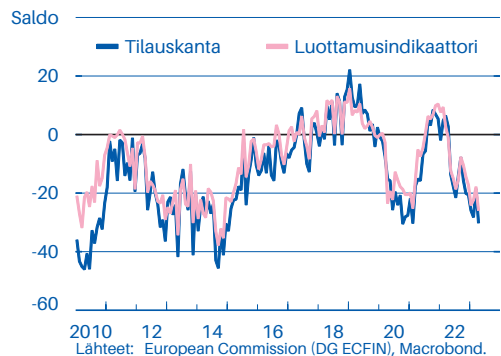
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S23.1/af03

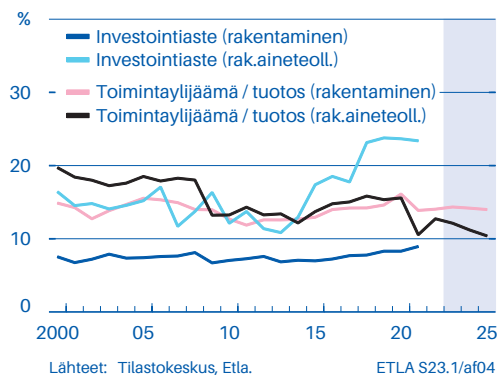
Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö
YIT Oyj	2 856	7 090
Skanska konserni	1 115	2 210
SRV Yhtiöt konserni	933	959
Lujatalo konserni	800	1 840
NCC Suomi Oy	600	1 330

Rakentamisen luottamusindikaattori

Lähteet: European Commission (DG ECFIN), Macrobond.
ETLA S23.1/af09

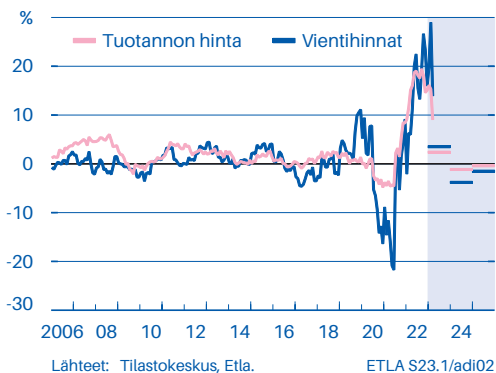
Investoinnit ja kannattavuus

taisesti ja laski selvästi vuoden jälkimmäisellä vuosipuoliskolla.

Viime vuoden aikana EKP:n ohjauskorko nousi voimakkaasti, mikä näkyi esimerkiksi uusien asuntolainojen määrän romahduksena. Rakentaminen olisi oletettavasti supistunut vähän tänä vuonna, vaikka ohjauskorkoja olisi nostettu maltillisemmin. Yleinen epävarmuus, heikot kansainväliset talousnäkyvät ja korkotason nousu heikentävät kuitenkin investointihalukkuutta ja siten syventävät rakentamisen

Hintojen muutos (rakennusaineteollisuus)

notkahuudusta ja hidastavat palautumista kasvurallalle.

Rakennuskustannukset nousivat viime vuonna runsaat 8 prosenttia. Työn hinta nousi vajaat 3 prosenttia ja tarvikkeiden hinnat yli 13 prosenttia. Hintojen kasvuvauhti hidastui viime vuoden lopulla mutta kiihtyi uudelleen alkuvuonna. Samaan aikaan nopeasti nousevat tarvikkeiden hinnat ja laskevat asuntojen hinnat supistavat sekä uudis- että korjausrakentamista. Tarvikkeiden kustannusten kasvun arvioidaan hidastuvan muun inflaation mukana tämän vuoden kuluessa.

Rakennusyritysten luottamusindikaattori on heikentynyt viime vuoden keväästä lähtien. Samaan aikaan myös yritysten arvio tilauskannasta on heikentynyt huomattavasti. Luottamusindikaattorin viimeisin havainto huhtikuulta laski edelleen selvästi. Näkyvät ovat varsin pessimistiset, ja indikaattorit alkavat olla samalla tasolla kuin pandemian ja eurokriisin aikana.

Uusia lupakuutioita myönnettiin viime vuoden lopulla selvästi vähemmän kuin vielä alkuvuonna 2022. Samoin uudet aloitukset laskivat selvästi viime vuonna. Uusia rakennuksia valmistui kuitenkin viime vuoden lopulla vielä runsaasti. Uusien lupien ja aloitusten trendien lasku näyttäisi pysähtyneen alkuvuonna. Lupakuutioiden supistuminen on ollut melko laaja-alaista. Lasku on ollut voimakasta niin asuinrakennuksissa kuin liike- ja toimistorakennuksissa. Kuitenkin teollisuus- ja varastorakennusten ja julkisten rakennusten uusien lupien trendi on nousut hieman vuoden 2022 lopulla ja kuluvan vuoden alussa. Julkisen sektorin ja teollisuuden investoinnit loiventavatkin rakentamisen supistumista erityisesti tänä vuonna.

Ennustemme mukaan rakentamisen arvonlisäys supistuu tänä vuonna merkittävästi, noin 3 prosenttia. Ensi vuonnakaan arvonlisäys ei vielä kasva ja vuonna 2025 se kasvaa melko hitaasti. Myös tehtyjen työtuntien määrä supistuu selvästi. Tunnit lisääntyvät taas vuonna 2025.

Rakentamisen tuotos hiipuu tänä vuonna, ja ensivuonnakin kasvu on vaikeaa. Näin rakentamisen tuotos palaa vuonna 2021 alkaneen melko voimakkaan kasvupyrähdyksen jälkeen hieman rakentamisen pidemmän aikavälin trendin yläpuolelle.

Rakennusaineteollisuus

Rakennusaineteollisuus eli muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus tuottaa paljon välituotteita rakentamiselle mutta myös muille toimialoille. Lisäksi tuotteita viedään jonkin verran. Rakentaminen kuitenkin vastaa suurelta osin alan tuotteiden kysynnästä. Rakentamisen heikkojen näkymien takia tämän alan arvonlisäyksen ennustetaan supistuvan voimakkaasti tänä vuonna. Myöskään seuraavina vuosina arvonlisäys ei kasva, koska rakentamisen arvioidaan palautuvan hitaasti kasvu-uralle. Alan tehdyt työtunnit supistuvat selvästi tänä vuonna.

Rakennusaineteollisuus on verrattain pieni teollisuuden ala. Alan vienti kohdistuu Eurooppaan mutta jonkin verran myös Pohjois-Amerikkaan ja Kaukoitään. Tänä vuonna vientikysyntä on heikkoa Euroopan ja Pohjois-Amerikan hitaan talouskasvun takia. Seuraavina vuosina vientikysyntä kohentuu. •

Rakennusaineteollisuuden osuus Suomen¹	%
teollisuuden jalostusarvosta	2,3
bruttokansantuotteesta	0,5
tavaraviennistä	0,9

¹ Käyvin hinnoin vuonna 2021.

Rakennusaineteollisuus

Vientiosuudet alueittain 2022, %

	Arvo, milj. e	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	676	100,0	13
Eurooppa	562	83,1	14
EU27	487	72,1	24
Euroalue	309	45,8	23
Kaukoita	35	5,1	-15
Pohjois-Amerikka	54	7,9	18
Ruotsi	117	17,3	28
Belgia	94	13,9	2
Saksa	56	8,3	34
Viro	54	8,1	41
Yhdysvallat	53	7,8	19

Lähde: Tulli.

ETLA S23.1/af02t

Keskeiset tunnusluvut (rakennusaineteollisuus)

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-4,0	5,3	0,8	-3,9	-0,3	-0,1	0,7	-0,7
Työpanos	-6,7	-0,5	-1,0	-2,6	-0,2	0,4	-1,4	-0,3
Työn tuottavuus	2,9	5,8	1,8	-1,4	-0,1	-0,4	2,2	-0,5

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S23.1/af03t

Palvelut

Viime vuonna monet palvelualat vielä palautuivat pandemiasta ja kasvoivat voimakkaasti. Tänä vuonna haasteena monilla aloilla on kuluttajien heikentynyt ostovoima ja talouskasvun hidastuminen. Kaupanala ja kuljetus supistuvat tänäkin vuonna. Muut toimialat kasvavat vain vähän. Kysyntä ja siten palvelualojen tuotanto kasvaa laajemmin vasta ensi vuonna.

Kauppa

Kaupan alan arvonlisäyksen määrä aleni viime vuonna eniten sitten finanssikriisin, mutta - päinvastoin kuin silloin - arvonlisäyksen arvo nousi nopean hintakehityksen myötä. Tänä vuonna tuotannon määrä alenee ennustemme mukaan vielä hieman, ja myös hintatason nousu maltillistuu selvästi. Ostovoiman heikkeneminen rasittaa näkymiä.

KAUPAN ALAN ARVONLISÄYKSEN määrä aleni viime vuonna yli seitsemän prosenttia. Liiketoiminnan määrän kehityksen mukaan tukkukauppa heikkeni eniten ja vähittäiskauppa vähiten. Tänä vuonna toimialan arvonlisäyksen määrä alenee edelleen ennustemme mukaan reilun prosentin viime vuodesta. Tässä painaa negatiivinen 1,5 prosenttiyksikön kasvuperintö viime vuodelta. Ensi vuonna toimiala pääsee reilun prosentin kasvuun, kun kotitalouksien ostovoima elpyy ja rakentaminen alkaa viirota. Toipuminen on kuitenkin hidasta.

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	3,9	1,9	-7,2	-1,3	1,3	1,6	0,0	0,9
Työpanos	-4,6	3,0	-1,5	-1,8	-0,6	-0,8	-0,3	-0,8
Työn tuottavuus	8,9	-1,1	-5,8	0,5	1,8	2,3	0,4	1,8

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S23.1/ag01t

Uusien autojen kauppa matala

Koko moottoriajoneuvoliiketoiminnan liikevaihdon määrä aleni helmikuuhun päättyneellä puolivuotisjaksolla 0,6 prosenttia vuoden takaisesta. Ajoneuvojen kaupassa liikevaihto aleni reilun prosentin, mutta huollon ja korjaustoimen kasvoi pari prosenttia.

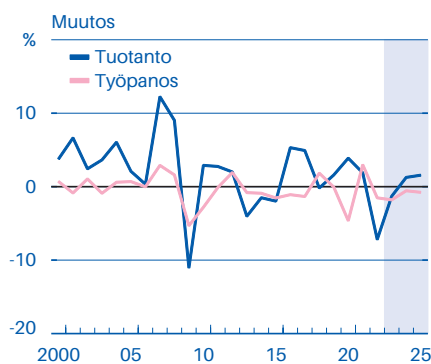
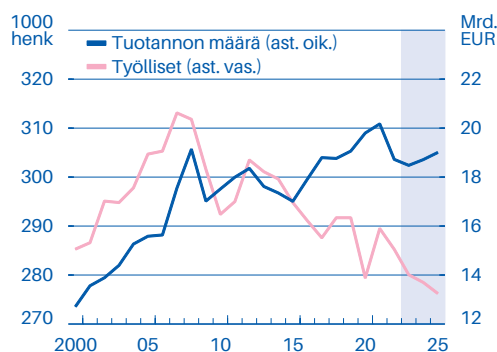
Kausitasoitettuna kehitys on kuitenkin heikentynyt. Jouluihelmikuussa laskua kertyi yli kolme prosenttia edellisestä neljänneksestä. Romahdus tuli moottoriajoneuvojen tukkukaupasta, jonka helmikuu oli erityisen heikko. Toisaalta myös marras-tammikuu olivat kesä- ja syyskuukausia heikompia. Tukkukauppa heittelehti muita eriä enemmän. Vähittäiskauppa ja korjaustoimi kehittyivät tasaisemmin ja suhteellisen kohtalaisesti. Uusien henkilöautojen ensirekisteröintien määrä oli loka-maaliskuussa 27 prosenttia alempi kuin ennen pandemiaa muun muassa hintojen nousun vuoksi. Näin on tapahtunut yleisesti Euroopassa.

lisen kohtalaisesti. Uusien henkilöautojen ensirekisteröintien määrä oli loka-maaliskuussa 27 prosenttia alempi kuin ennen pandemiaa muun muassa hintojen nousun vuoksi. Näin on tapahtunut yleisesti Euroopassa.

Tukkukaupan lasku hidastunut

Tukkukaupan liikevaihdon määrä aleni helmikuuhun päättyneellä puolivuotisjaksolla puolestaan yli neljä prosenttia vuoden takaisesta. Vuodenvaihteen ympärillä kausitasoitettu liikevaihdon määrä oli pienessä laskussa, mutta suurin pudotus tapahtui jo viime vuoden keväänä. Muun muassa rakentamisen hidastuminen painaa tukkukauppaa. Samaan suuntaan vaikuttaa varastojen purkaminen.

Tuotanto ja työllisyys

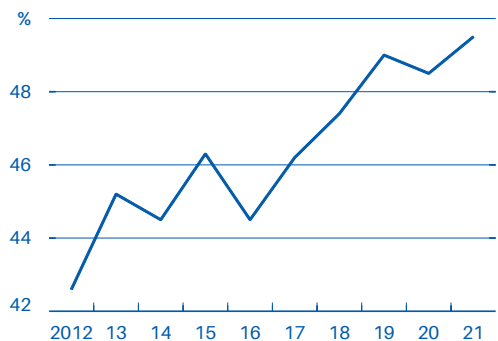
Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLÄ S23.1/ag03

Ostovoima sanelee vähittäiskaupan näkymät

Kotitalouksien ostovoiman aleneminen nopean inflaation seurauksena rasittaa myynnin määrän kehitystä. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 6,4 prosenttia, kun kuluttajahintainflaatio oli keskimäärin 7,1 prosenttia ja hieman eri tavalla laskettu yksityisen kulutuksen hinta nousi 5,5 prosenttia.

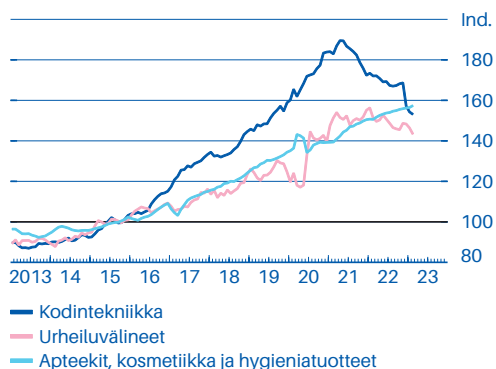
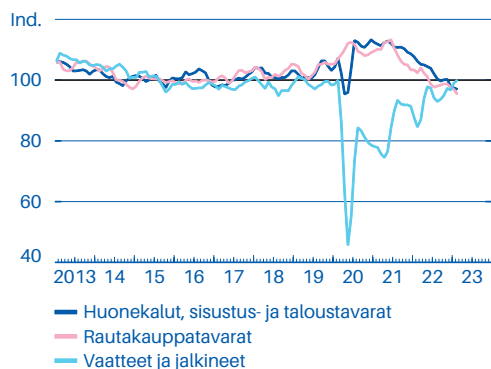
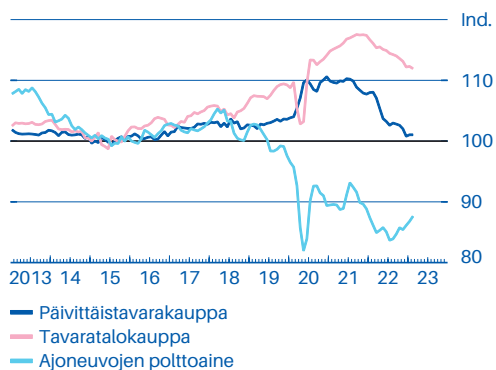
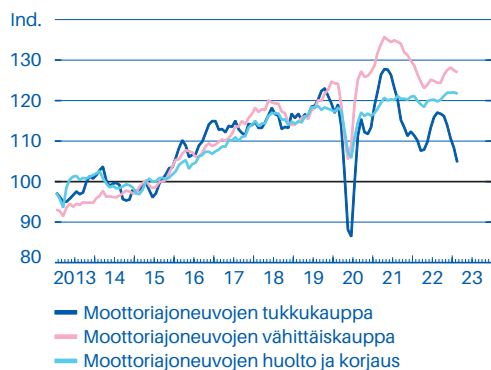
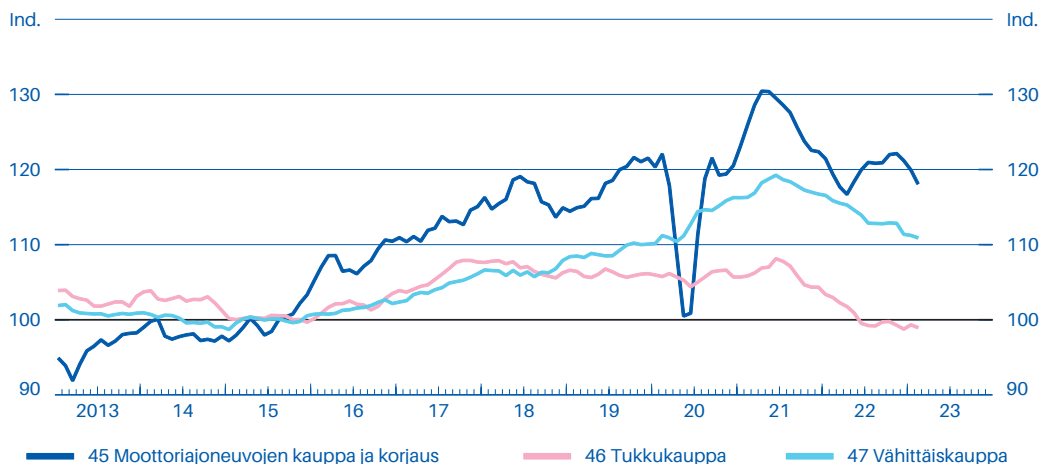
Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLÄ S23.1/ag08

Kausitasoitettun myynnin määrä, 2015 = 100

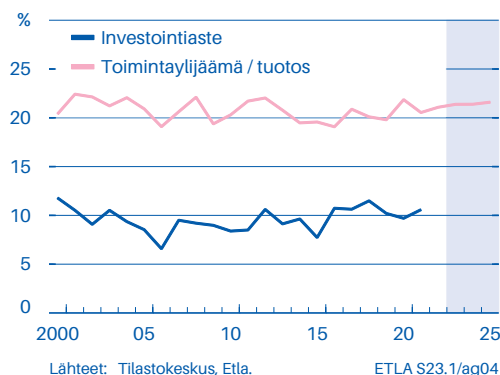
Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

ETLA S23.1/ag02

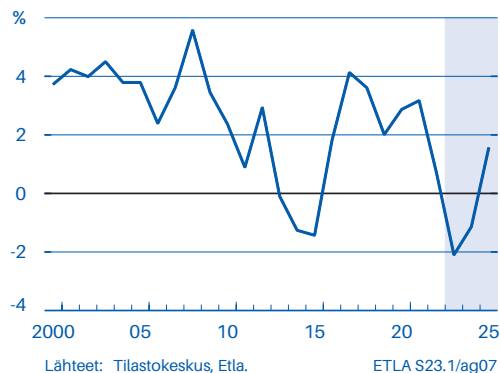
Tänä vuonna palkkasumman kasvu hidastuu ennusteemme mukaan hieman yli neljään prosenttiin ja piristyy ensi vuonna vajaaseen viiteen prosenttiin. Kulutuksen hinta nousee tänä vuonna noin viisi prosenttia (inflaatio on 5,5 prosenttia), joten reaalin ostovoima ei tänä vuonna kasva. Sen sijaan ensi vuonna ostovoima nousee jo selvästi, kun hintatason nousu jää hieman yli kahteen prosenttiin.

Vähittäiskaupan liikevaihdon määrä alenikin helmikuuhun päättyneellä puolivuotisjaksolla

Investoinnit ja kannattavuus

Työn tuottavuuden muutos, 3 vuoden lka

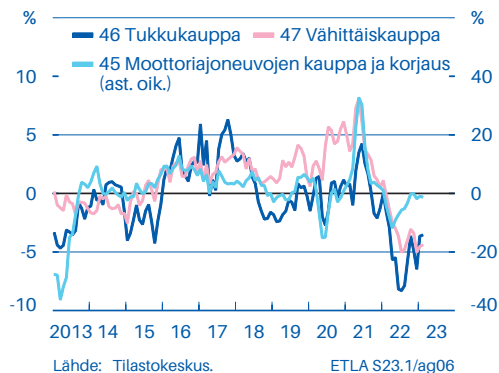
noin neljä prosenttia vuoden takaisesta. Kausitasoitettun liikevaihdon määrä ehti jo tasaantua syksyllä, mutta joulukuu oli todella huono erityisesti kodintekniikan vähittäiskaupassa, eivätkä tammi-helmikuukaan yltäneet syksyn tasolle, vaikka hieman parempia olivatkin. Kuluttajien ostovoiman kehitys näkyy koko vuoden heikkona vähittäiskaupan kehityksenä. Ensi vuonna tilanteen pitäisi parantua.

Kestokulutustavaroiden kysyntä elpyy hitaasti

Kestävien kulutustavaroiden (mm. autot, huonekalut ja tietokoneet, joiden osuus kotitalouksien käypähintaisesta kulutuksesta on 8 %) kysynnän määrä romahti viime vuonna kymmenen prosenttia ja alenee vielä tänä vuonna keskimäärin kolme prosenttia viime vuodesta. Tämä johtuu kuitenkin osittain negatiivisesta kasvuperinnöstä. Kysyntä voi edelleen hieman heiketä alkuvuoden aikana.

Puolikestävien kulutustavaroiden (mm. vaatteet, kirjat ja urheiluvälineet, osuus 8 %) kysynnän määrä kasvaa hitaasti ennustevuosina, aavistuksen myös tänä vuonna.

Liikevaihdon määrän 3 kuukauden lka, vuosimuutos

Lyhytikäisten tavaroiden kysyntä tasaantuu

Lyhytikäisten tavaroiden (mm. elintarvikkeet, lääkkeet ja polttoaineet, osuus 27 %) kysynnän määrä alenee tänä vuonna keskimäärin melkein kaksi prosenttia viime vuodesta, mutta tämä johtuu pitkälti isosta negatiivisesta kasvuperinnöstä. Palautuminen pandemiasta painoi viime vuonna muun muassa päivittäistavarakauppaa, kun etätyöskentely väheni ja ravintolakäynnit elpyivät.

Tarkemmat yksityisen kulutuksen maaliskuussa julkaistut kysyntä- ja hintaennusteet löytyvät Etlan Suhdanne-julkaisusta (www.suhdanne.fi).

Suhdannenäkymä aiempaa vähemmän kielteinen

EK:n huhtikuun lopussa julkaiseman Suhdanne-barometrin mukaan kaupan alan suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen ovat edelleen negatiiviset mutta kuitenkin selvästi vähemmän kuin viime vuoden puolella. •

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö
Kesko	11 300	14 200
SOK	7 797	5 650
HOK-Elanto konserni	2 250	6 310
Oriola	1 882	2 760
Lidl Suomi	1 863	5 560

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan varsinainen pandemiasta elpyminen ajoittui vuositasolla viime vuoteen. Tänä vuonna kasvu hidastuu selvästi, kun kysyntätilanne on normalisoitunut ja kuluttajien ostovoiman kehitys on heikkoa. Kasvu on maltillista myös lähivuosina.

MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINNAN arvonlisäyksen määrä elpyi huomattavasti viime vuonna. Se jäi silti vuoden lopussa vielä 17 prosenttia alle pandemiaa edeltäneen tasonsa. Ennustemme mukaan toimiala kasvaa tänä vuonna keskimäärin kolmisen prosenttia viime vuodesta kotitalouksien heikon ostovoimakehityksen painamana. Tässä kuitenkin auttaa positiivinen kasvuperintö. Ensi vuonna toimiala on noin parin prosentin kasvussa.

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-28,7	0,0	21,4	2,9	1,9	2,4	-0,7	2,2
Työpanos	-18,6	1,1	14,3	0,0	0,2	0,8	0,9	0,6
Työn tuottavuus	-12,4	-1,1	6,2	2,9	1,8	1,6	-2,2	1,6

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S23.1/ah01t

Liikevaihdon määrä toipunut pandemiasta

Toimialan liikevaihdon määrä oli joulukuussa jo samalla tasolla kuin kolme vuotta sitten juuri ennen pandemian alkua. Majoituslalla oltiin jopa neljä prosenttia korkeammalla. Kausitasoitettu liikevaihdon määrä on jatkanut hie-man nykien nousevalla trendillä.

Toimialan liikevaihdon hinta laskettuna arvon ja määrän suhteena on jatkanut tasaisessa nousussa. Elintarvikkeiden hintojen nousu selittää tätä osittain. Kolmen vuoden takaiseen verrattuna majoitusalan hinnat ovat nousseet kuusi prosenttia ja ravitsemisalan 12 prosenttia.

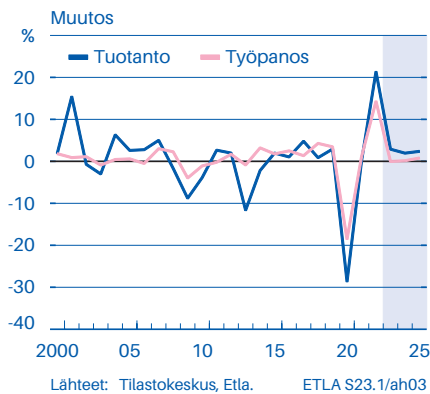
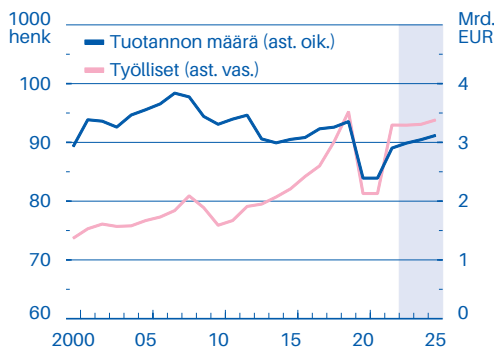
Kuluttajahinnat ovat nousseet kolmessa vuodessa ravintoloissa 14 prosenttia ja majoituspal-

veluissa 12 prosenttia. Kuluttajien ostovoiman viimeaikainen heikkeneminen on toimialan lähiaikojen näkymien suurin haaste.

Hotellihuoneiden kysyntä ylittää pandemiaa edeltäneen tasonsa

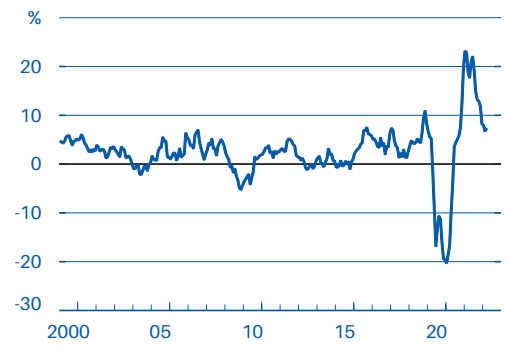
Huoneenkäyttöaste oli vuoden vaihteen ympärillä vielä neljä prosenttiyksikköä alempi kuin vastaavana aikana vuonna 2019. Huoneiden lukumäärä on kuitenkin kasvanut niin, että hel-

Tuotanto ja työllisyys

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä. ETLA S23.1/ah03

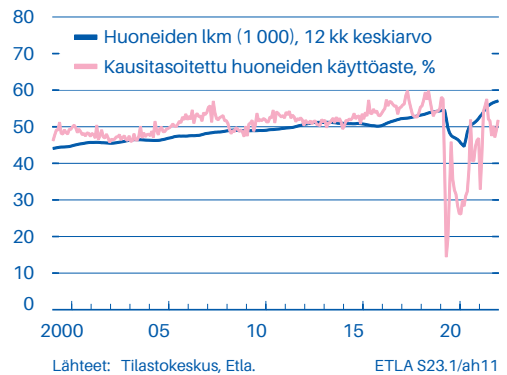
Hotellihuoneen keskihinnan muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S23.1/ah06

Huoneiden lukumäärä ja kausitasoitettu huoneiden käyttöaste

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S23.1/ah11

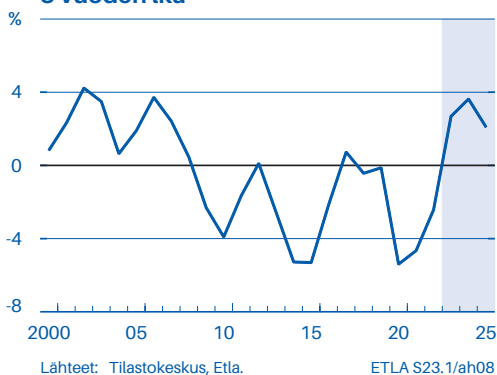
mi-maaliskuussa käytettyjen huoneiden lukumäärä oli suurempi kuin neljä vuotta sitten.

Kaikkien hotelliyöpymisten lukumäärä oli tammi-maaliskuussa kaksi prosenttia neljän vuoden takaista korkeampi. Suomalaisia on aiempaa selvästi enemmän, mutta ulkomaalaisten yöpymisten määrä oli vielä 13 prosenttia alempi. EU-alueelta on kuitenkin tullut selvästi aiempaa enemmän matkustajia, erityisesti Saksasta, Alankomaista, Italiasta, Ranskasta, Itävallasta ja Bel-

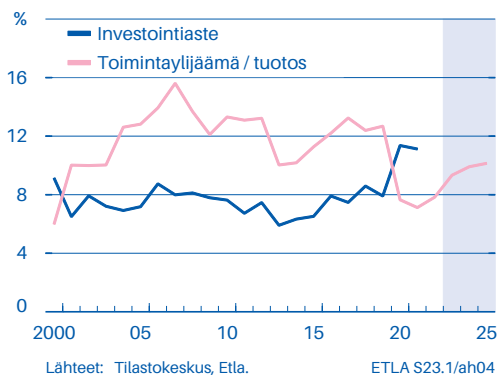
giasta. Myös yhdysvaltalaisia on aiempaa enemmän. Sen sijaan venäläisten määrä on erinäisistä syistä laskenut 94 prosenttia. Japanilaisten ja kiinalaisten määrä on samoin selvästi normaalia alempi, mutta maaliskuu oli kuitenkin heidän kohdallaan selvästi vuoden alkua parempi.

Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä hotellihuoneen keskihinta oli 11 prosenttia edellisvuotta korkeampi. Neljän vuoden takaisesta nousua on kertynyt tätä vähemmän.

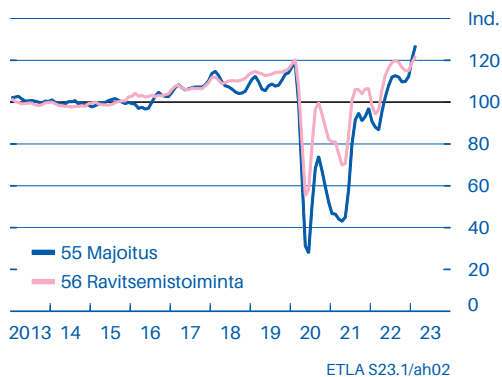
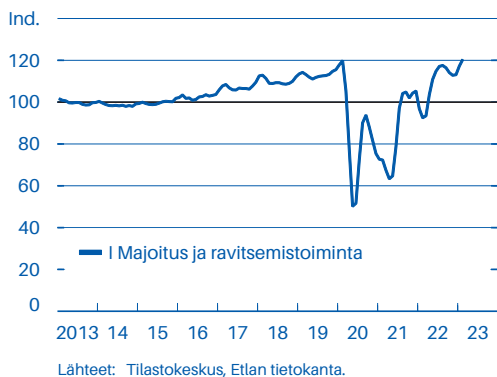
Työn tuottavuuden muutos, 3 vuoden lka

Investoinnit ja kannattavuus

Kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 3 kk lka, 2015=100

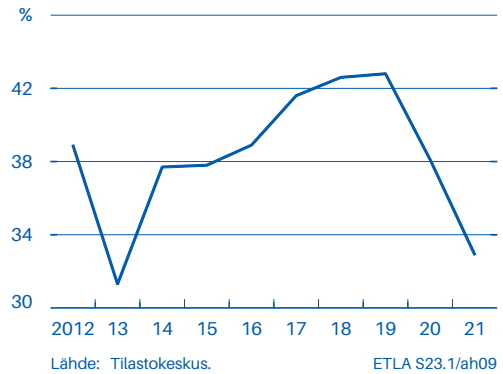
Uudenmaan hotellikapasiteetti kasvaa

Tammi-maaliskuussa huoneenkäyttöaste oli edelleen selvästi eniten pandemiaa edeltänyttä aikaa jäljessä Uudellamaalla, 15 prosenttiyksikköä. Lisäksi Päijät-Häme oli vastaavasti jäljessä kymmenen prosenttiyksikköä. Sen sijaan Lappi, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Ahvenanmaa olivat sitä edellä yli neljä prosenttiyksikköä. Investointien myötä Uudenmaan osuus kaikista hotellihuoneista on edelleen noussut. Maaliskuuhun päättyneen 12 kuukauden aikana se oli jo melkein 34 prosenttia. Lapin osuus on alentunut korkeimmalta tasoltaan melkein prosenttiyksikön 12 prosenttiin.

Yritysten näkymät parantuneet

EK:n huhtikuun lopussa julkaiseman Suhdanbarometrin mukaan suhdannenäkymät ovat parantuneet neutraaleiksi, ja myyntiodotus seuraavalle kolmelle kuukaudelle on selvästi positiivinen. •

Omavaraisuusaste

Kuljetus ja varastointi

Kuljetuksen ja varastoinnin toimialan arvonlisäyksen määrä ei ole vielä toipunut pandemian aloittamasta häiriöstä, kun päälle tuli vielä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä sen vaikutus kysyntään ja hintoihin. Arvioimme elpymisen jatkuvan hitaana, mutta pandemiaa edeltäneeseen tasoon ei ennustevuosien aikana päästä.

KULJETUKSEN JA VARASTOINNIN arvonlisäyksen määrä romahti pandemiassa vuonna 2020 ja elpyi seuraavana vuonna kuuden prosentin kasvuun. Viime vuonna kasvu kuitenkin tyrehtyi. Ennustemme mukaan toimiala pääsee pieneen kasvuun tänä vuonna, vaikka viime vuodelta tuleekin heikko kasvuperintö. Ensi vuonna toimialan kehitys vahvistuu yleisen taloudellisen toimeliaisuuden elpymisen myötä. Toimialan tilastoihin liittyy kuitenkin positiivisen yllätyksen mahdollisuus, sillä arvonlisäys on

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	%muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-23,7	5,8	-0,3	0,2	2,1	2,5	-3,3	1,4
Työpanos	-9,8	0,0	4,3	0,7	0,5	-1,1	-0,6	-0,5
Työn tuottavuus	-15,4	5,7	-4,4	-0,5	1,5	3,6	-2,9	2,0

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

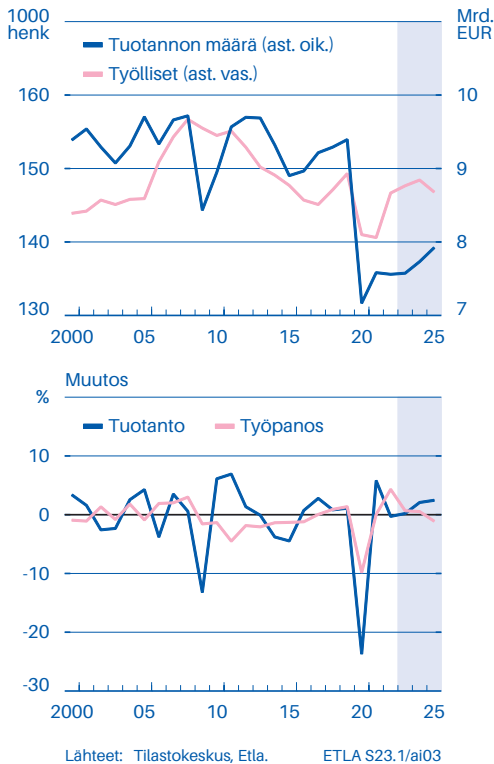
ETLA S23.1/ai01t

edelleen huomattavasti alempi kuin ennen pandemiaa.

Liikevaihdon määrä jäməhtänyt

Toimialan liikevaihdon määrä on jäänyt selvästi alle pandemiaa edeltäneen tasonsa. Jouluhelmikuussa se oli 15 prosenttia jäljessä kolmen vuoden takaisesta. Pahiten on jäljessä varastointi ja liikennettä palveleva toiminta (-14 %) sekä lentoliikenne, josta ei kuitenkaan ole liikevaihtotietoja. Matkustajamäärät on kerrottu alempana. Vesiliikenne on supistunut yhdeksän prosenttia kolmessa vuodessa ja maa- ja rautatieliikenne neljä prosenttia. Lisäksi liikevaihdon määrä on supistunut vuoden takaisesta.

Tuotanto ja työllisyys

Hintakehitys tasaantunut

Liikevaihdon hinta laskettuna sen arvon ja määrän suhteena nousi viime vuoden heinäkuuhun asti huomattavasti ja on pysynyt sen jälkeen suunnilleen vakaana. Lento- ja rautatieliikenteessä kuluttajahinnat ovat kuitenkin jatkaneet nousuaan.

Tieliikenteen kuljetussuorite laskussa

Kuljetusten määrä kotimaan ammattimaisessa tieliikenteessä väheni tonneissa mitattuna viime vuoden jälkipuoliskolla neljä prosenttia vuoden takaisesta. Tämä johtui maa-aineskuljetuksista, sillä muut kuljetukset kasvoivat yhden prosentin. Kuljetussuorite (tkm) aleni hieman enemmän eli viisi prosenttia, mutta tässä alenivat myös muut kuin maa-aineskuljetukset. Aleneminen paheni vuoden viimeisellä neljänneksellä. Taloudellisen aktiviteetin jäähtyminen näkyy kuljetusten määrässä.

Kuorma-autoinvestoinnit kasvussa

Kuorma-autojen ensirekisteröintien määrä kasvoi loka-maaliskuussa 13 prosenttia vuotta aiemmasta ja linja-autojen jopa 165 prosenttia. Sen sijaan pakettiautojen ensirekisteröinnit alenivat viisi prosenttia ja puoliperävaunujen yhden prosentin. Koko viime vuoden rekisteröintimäärät olivat selvästi jäljessä vuotta 2019 muuten paitsi puoliperävaunujen osalta.

Lentomatikustajien määrän elpyminen on pysähtynyt

Suomen lentoasemien kautta kulkeneiden matkustajien määrä suhteessa pandemiaa edeltäneisiin kuukausiin vuonna 2019 elpyi joulukuuhun asti, mutta siitä lähtien määrä on ollut tasaisesti 74 prosenttia. Rahdin ja postin määrä on vastavasti noin 80 prosenttia aiemmasta tasostaan. Kysyntää rajoittavat yleisen ostovoiman heikke-

neminen, lentolippujen merkittävä kallistuminen – kuluttajahintaindeksissä +42 prosenttia neljässä vuodessa – sekä Venäjän ylilentokielto.

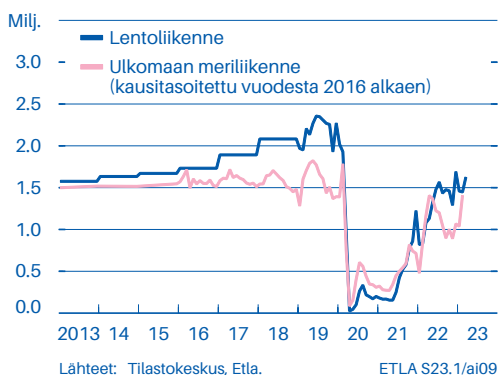
Ulkomaan tavaramerikuljetusten tonnimäärä oli vuoden vaihteessa marras-tammikuussa 0,2 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Helmikuussa kuljetukset olivat selvästi alemmat ahtaajien lakon vuoksi.

Matkustajaliikenteen määrä satamissa oli jouluhelmikuussa 67 prosenttia edellisvuotta suurempi, mutta kolmen vuoden takaisesta

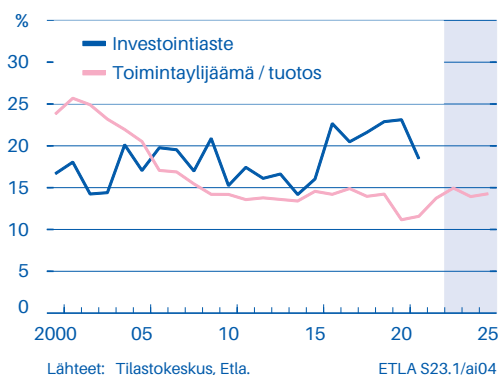
ajasta, eli juuri ennen pandemiaa, ollaan jäljessä vielä 28 prosenttia. Palautuminen pandemiaa edeltäneelle tasolle on ollut kituliaan hidasta – Ruotsinliikenne on jäljessä 34 prosenttia ja Vironliikenne 24 prosenttia. Päinvastoin kuin lentoliikenteen, meriliikenteen lippujen hinnat ovat kuluttajahintaindeksissä halventuneet yhdeksän prosenttia pandemiaa edeltäneeltä tasoltaan.

Viime kesänä ulkomaisten risteilyalusten tuoma matkustajamäärä oli 67 prosenttia alempi kuin vuonna 2019. Tähän vaikuttivat pande-

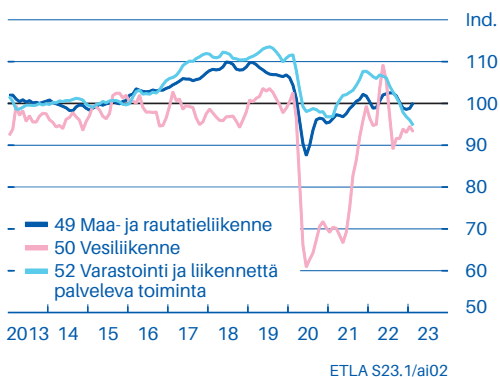
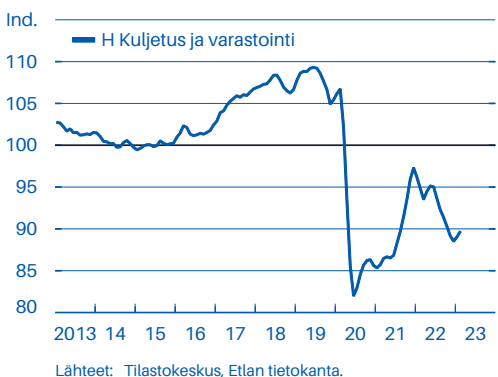
Lento- ja laivamatkustajien määrä

Investoinnit ja kannattavuus

Kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 2015 = 100

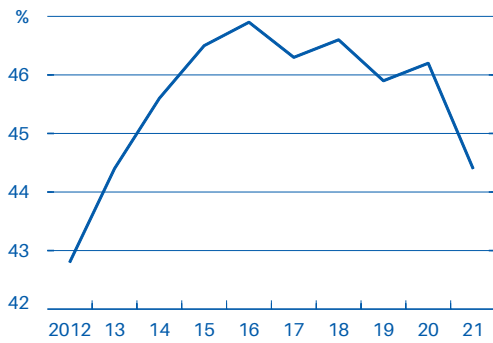

mia ja turvallisuuspoliittisen tilanteen aiheuttama epävarmuus. Suomen Nato-jäsenyys korjaa tätä ongelmaa ensi kesänä. Toisaalta Pietarin-matkailun putoaminen risteilykartalta heikentää näkymiä, ja alustavien tietojen mukaan kansainvälisiä risteilymatkustajia on tulossa vähemmän kuin viime vuonna.

Näkymät aiempaa vähemmän negatiiviset

EK:n huhtikuun lopussa julkaiseman Suidanbarometrin mukaan lähitulevaisuuden suhdannenäkymät ovat edelleen kielteiset, joskaan eivät yhtä pahasti kuin viime vuonna. Myyntidotus seuraavalle kolmelle kuukaudelle on positiivinen. •

Omavaraisuusaste

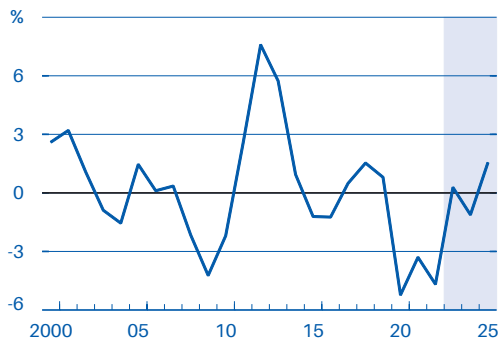
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S23.1/ai08

Suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö
Posti Group konserni	1 595	15 000
Finnair konserni	838	5 610
VR-Yhtymä konserni	838	5 620
Finnlines konserni	580	1 620
Schenker Oy	475	1 320

Työn tuottavuuden muutos, 3 vuoden lka

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S23.1/ai07

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Euroalueen rahapolitiikan odotetaan edelleen jonkin verran kiristävän, koska pohjainflaatio ei ole vielä kääntynyt laskuun ja palvelujen hintojen vuosinousu on edelleen kiihtynyt. Odotuksia heikomman globaalin talouskehityksen varjo väijyy kuitenkin yleisten näkymien ja rahoitusmarkkinoiden yllä.

RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINNAN arvonlisäys aleni viime vuonna noin prosentilla. Sen ennustaminen on vaikeaa, koska siihen vaikuttavat muun muassa sijoitustuotot. Ennusteessamme toimialan arvonlisäys kasvaa ennustevuosina noin yhden prosentin vuosivauhtia.

Pörssin vaihto alentunut vuoden takaisesta

Helsingin pörssin yleisindeksi ei ole vielä toipunut sille tasolle, jolla se oli ennen Venäjän hyök-

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	%muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018-22	2023-27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0,7	12,4	-0,8	1,2	0,8	0,4	0,3	0,7
Työpanos	-5,0	1,8	2,5	-0,8	-0,2	-0,9	0,3	-0,4
Työn tuottavuus	4,5	10,4	-3,2	2,0	0,9	1,4	0,1	1,2

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA.

ETLA S23.1/aj01t

käystä Ukrainaan. Osakkeiden vaihto on kuitenkin laskenut enemmän. Tammi-maaliskuussa vaihdon arvo oli 29 prosenttia alempi kuin vuotta aiemmin. Heikot ajat alkoivat vuoden 2022 huhtikuussa.

Asuntolainojen nostot romahtivat vuoden alussa

Kotitalouksien velkaantumisasaste oli viime vuoden lopussa 133,1 prosenttia käytettävissä olevista tuloista (neljän neljänneksen liukuva summa). Tämä oli sama kuin toissavuoden lopussa mutta hieman alempi kuin aiemmin viime vuonna. Lainavelka on kylläkin kasvanut, mutta käy-

tettävissä olevat tulot hieman tätä enemmän, joten velkaantumisasaste aleni vähän.

Uusien nostettujen asuntolainojen määrä on romahtanut korkotason nousun seurauksena. Tammi-helmikuussa nostot olivat nimellisesti 41 prosenttia alemmat kuin vuotta aiemmin ja samalla tasolla kuin vuonna 2002, vaikka korot ovat välillä olleet nykyistä korkeammallakin tasolla.

Uusien asuntolainojen marginaalit alentuneet

Rahalaitosten myöntämien uusien asuntolainojen painotettu laskennallinen korkomarginaali on nyt selvästi alempi kuin se oli vuosi sitten. Helmikuussa se oli 0,57 prosenttiyksikköä, kun vuotta aiemmin se oli 0,85 prosenttiyksikköä. Toisaalta marginaali on hieman noussut, sillä se oli alimmillaan joulukuussa 0,49 prosenttiyksikköä. Kehitykseen ovat vaikuttaneet kotitalouksien ottamat korkosuojaukset.

Asuntoyhteisöjen maksama korkomarginaali oli puolestaan 0,81 prosenttiyksikköä. Ero kotitalouksien uusien asuntolainojen korkomarginaaliin on kaventunut. Se oli vuosi sitten 0,57 prosenttiyksikköä, kun helmikuussa 2023 se oli 0,25 prosenttiyksikköä. Vielä vuonna 2017 eroa ei ollut lainkaan.

Lyhyiden korkojen nousutahti hidastunut

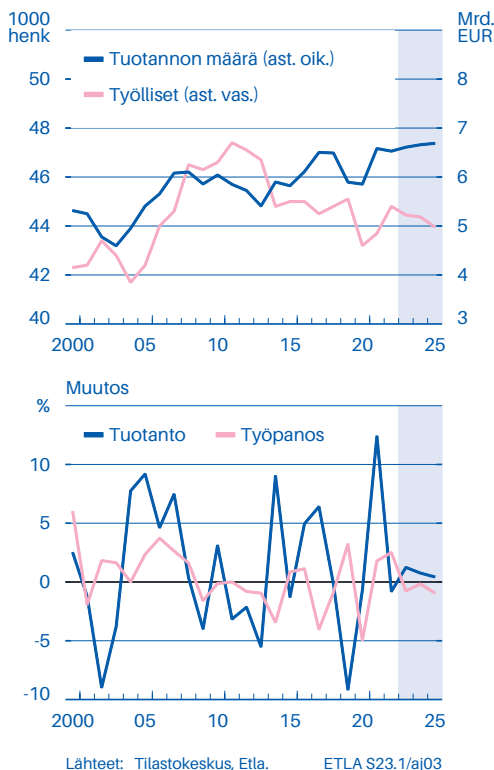
Yleisin asuntolainojen viitekorko eli 12 kuukauden euribor oli toukokuun alussa 3,8 prosenttia. Nousu on hidastunut, ja korkotaso kävi maaliskuun alussa jo tätä korkeammallakin.

Myös Euroopan valtioiden pitkien korkojen nousu pysähtyi jo viime vuoden syksyllä, minkä jälkeen ne ovat sahanneet.

Euroalueen pohjainflaatio ollut vakaa

Euroalueen kuluttajahintainflaatio hidastui maaliskuussa selvästi energian hintojen vai-

Tuotanto ja työllisyys

kutuksesta. Huhtikuussa inflaatio oli suunnitteen maaliskuun tasolla seitsemässä prosentissa. Pohjainflaatio oli helmi-huhtikuussa vakaa, mutta palvelujen hintojen nousutahti on edelleen kiihtynyt. EKP:n odotetaan siksi edelleen kiristävän rahapolitiikkaansa, mutta aiempaan verrattuna tahti on paljon maltillisempaa.

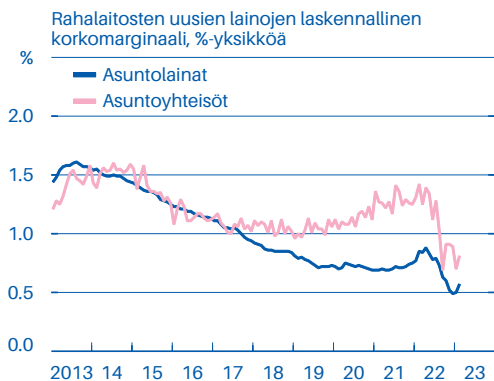
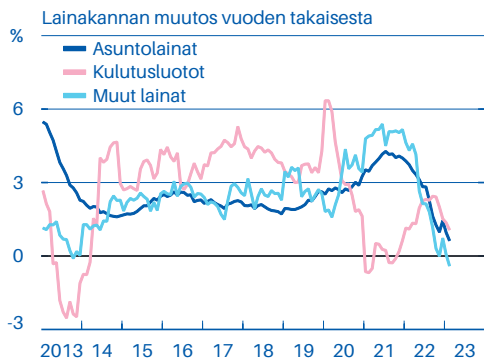
Odotukset kohtalaiset

EK:n huhtikuun lopussa julkaiseman Suhdanbarometrin mukaan suhdannenäkymät ovat neutraalit ja myyntiodotukset positiivisia. •

Suurimmat yritykset vuonna 2021

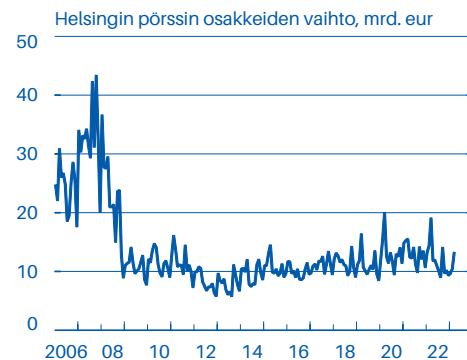
	Liikevaihto milj. e	Henkilöstö
Sampo	14 325	13 274
Nordea	11 572	26 894
Varma	10 486	527
Ilmarinen	8 890	601
Elo	5 486	490

Lainakanta ja korkomarginaalit

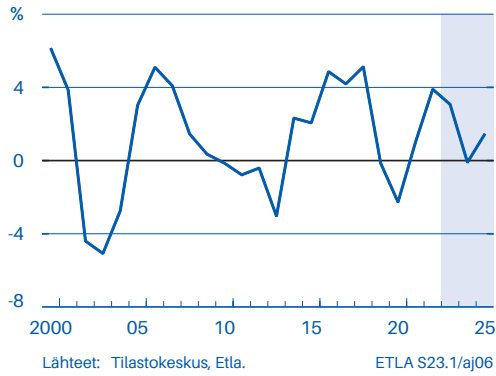
Lähteet: Macrobond, Suomen Pankki. ETLA S23.1/aj02

Helsingin pörssin kehitys

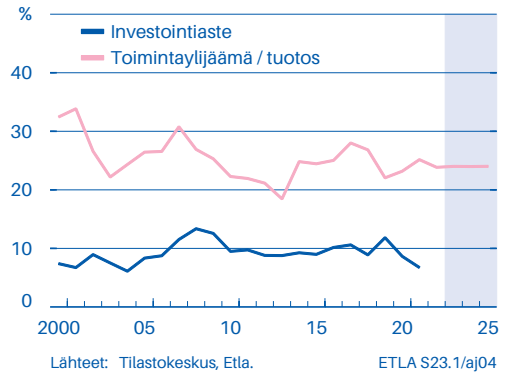

Lähteet: Nordnet, Suomen Pankki. ETLA S23.1/aj07

Työn tuottavuuden muutos, 3 vuoden lka

Investoinnit ja kannattavuus

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevien toimialojen tuotannon kasvu hidastuu, mutta jatkuu selvästi positiivisena kansantalouden kasvun pysähtymisestä huolimatta. Ensi vuonna kasvu hieman vahvistuu muunkin talouden elpessä.

TOIMIALOJEN JLMN (yrityspalvelujen) yhteenlaskettu arvonlisäyksen määrä kasvoi viime vuonna noin viiden prosentin vauhtia toista vuotta perättäin. Tänä vuonna tahti hidastuu noin puoleen tästä, kun pandemiasta palautuminen ei enää samalla tavalla auta ja yleinen talouskehitys on heikkoa. Ensi vuonna kasvu voi hieman piristyä lähemmäs kolmea prosenttia.

Liike-elämää palveleviin toimialoihin luetaan tässä katsauksessa informaatio- ja viestintäpalvelut (toimialakoodi J), kiinteistöala (L, pl. asuntojen omistus), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat käypähintaisella tuotoksen arvolla mitattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (15,5 % JLMN-kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (8,5 %) ja muu kiinteistötoiminta (7,9 %), liikkeenjohdon palvelut (7,2 %), tekniset palvelut (7,2 %), muut tukipalvelut (6,6 %) sekä televiestintä (4,9 %).

Informaatio- ja viestintäpalvelujen kasvu edelleen ripeää

Ennustemme mukaan toimialan arvonlisäyksen viimeisen kahden vuoden voimakas kasvu maltillistuu edelleen hyvälle viiden prosentin tasolle tänä vuonna ja noin neljän prosentin pintaan sen jälkeen.

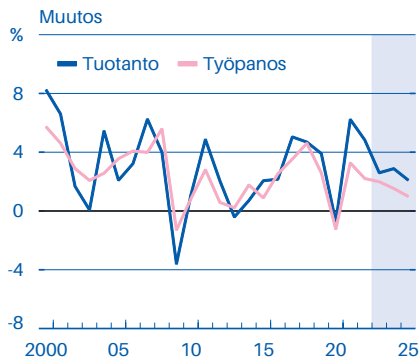
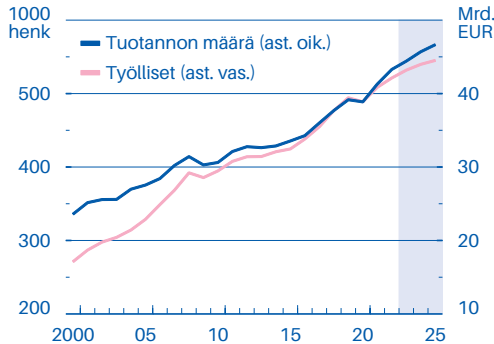
Kolmen vuoden takaiseen verrattuna liikevaihdon määrä oli vuoden vaihteessa kasvanut 23 prosenttia. Toimialan sisällä on kuitenkin suuria eroja. Radio- ja tv-toiminta on supistunut kahdeksan prosenttia ja tietopalvelutoiminta on pysynyt ennallaan, mutta televiestintä on kasvanut 14 prosenttia, kustannustoiminta sekä elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto 17 prosenttia sekä ohjelmistot ja konsultointi jopa 33 prosenttia.

Kiinteistöalan kehitys hidastuu

Kiinteistöalan arvonlisäyksen määrä nousee tänä vuonna noin prosentin, myöhemmin hieman

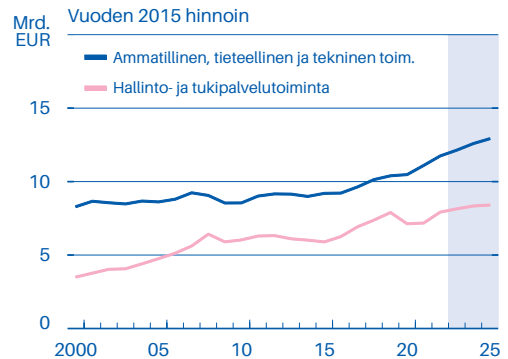
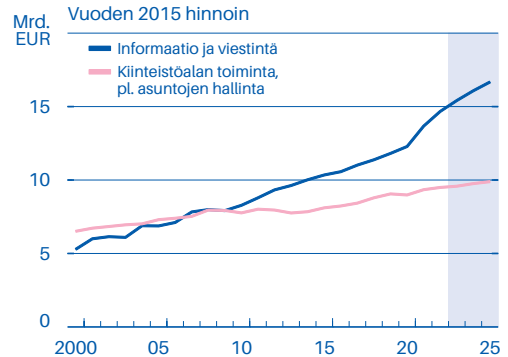
enemmän. Kiinteistömarkkinoiden rauhoittuminen hidastaa kehitystä tänä vuonna. Takana on liikevaihdon määrän kannalta kaksi vahvaa vuotta.

Tuotanto ja työllisyys (toimialat JLMN yhteenlaskettuina)

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä. ETLA S23.1/ak03

Tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä. ETLA S23.1/ak06

Keskeiset tunnusluvut

Pääomatavararyhmä	% -muutos						Keskimäärin	
	2020	2021	2022	2023 ^E	2024 ^E	2025 ^E	2018–22	2023–27 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0,7	6,2	4,8	2,6	2,9	2,1	3,8	2,3
Työpanos	-1,2	3,3	2,2	2,0	1,5	1,0	2,3	1,2
Työn tuottavuus	0,5	2,9	2,6	0,6	1,3	1,1	1,5	1,1

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

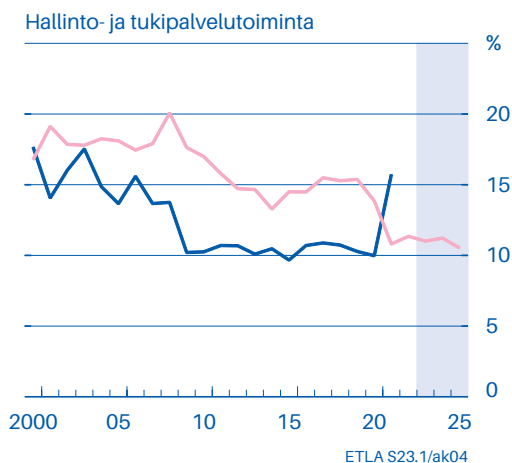
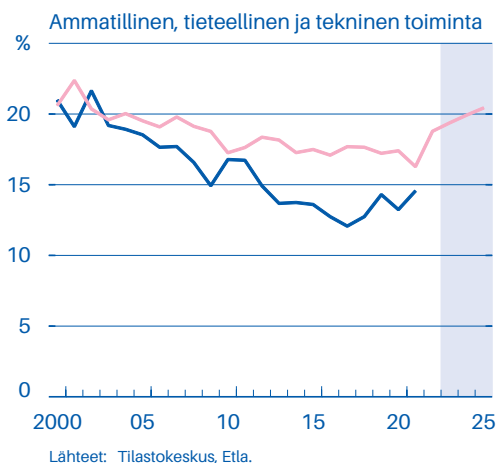
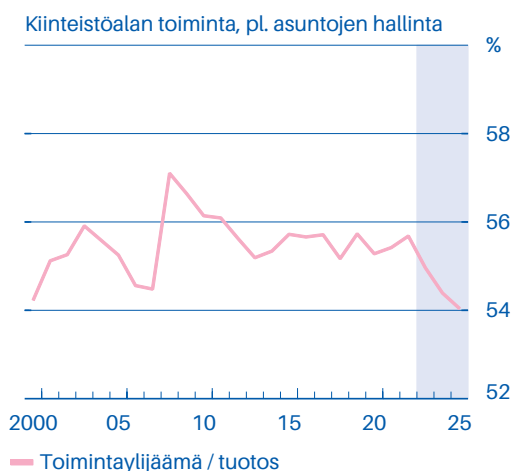
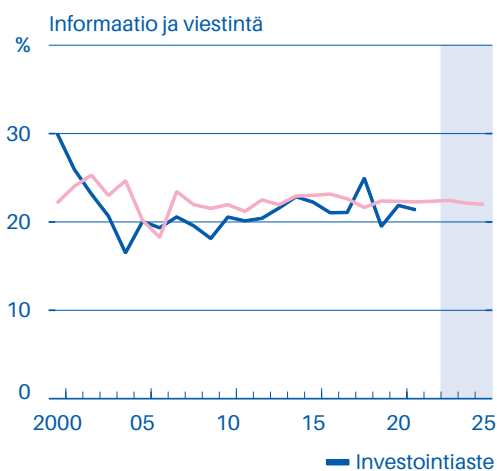
ETLA S23.1/ak01t

Yleinen talouskehitys hidastaa ammatil- lista, tieteellistä ja teknistä toimintaa

Toimialan arvonlisäyksen määrän kasvu hidastuu hieman viime vuodesta, mutta on kuitenkin ennustemme mukaan 3,5 prosentin tuntumassa tänä ja ensi vuonna. Liikevaihdon määrän näkökulmasta muut erikoistuneet palvelut lii-

ke-elämälle kasvoivat viime vuonna 15 prosenttia, kun taas kasvu oli noin kuusi prosenttia lakiasiain- ja laskentatoimen palveluissa sekä arkkitehti- ja insinööripalveluissa. Mainostoi-
minta ja markkinatutkimus kasvoi neljä prosenttia. Kasvu hidastuu yleisen talouskehityksen ja muun muassa rakentamisen heikentyessä.

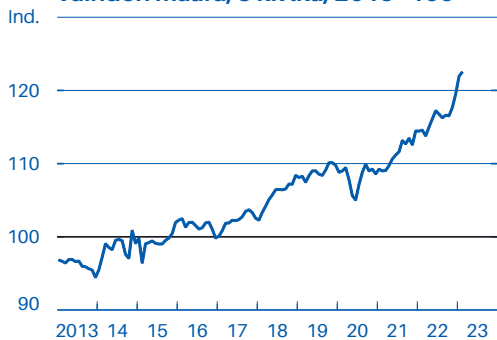
Investoinnit ja kannattavuus

Hallinto- ja tukipalvelutoiminnot jarruttavat selvästi

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta elpyi vahvasti viime vuonna erityisesti matkailun palautumisen seurauksena. Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien liikevaihdon määrä kasvoi 117 prosenttia mutta jäi edelleen 28 prosenttia alle vuoden 2019 tason. Kasvupotentiaalia on siten edelleen, mutta näkymät ovat nyt selvästi maltillisemmat, koska matkailu ei ole vielä täysin palautunut pandemiasta ja kuluttajien ostovoiman aleneminen vähentää matkustamista.

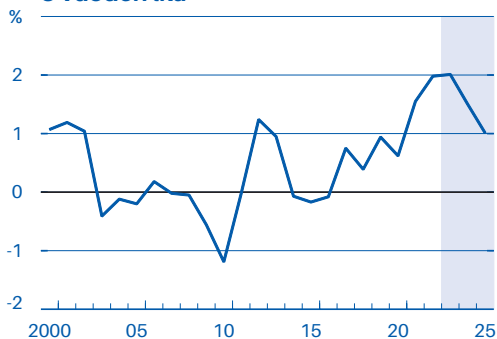
L Kiinteistöala: kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 3 kk lka, 2015=100

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S23.1/ak09

Työn tuottavuuden muutos (JLMN), 3 vuoden lka

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S23.1/ak07

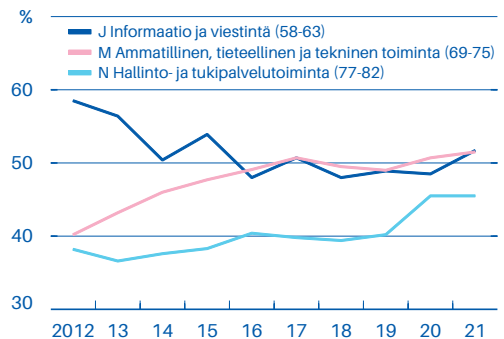
Muutkin toimialan erät kasvoivat viime vuonna hyvin: työllistämistoiminta 14 prosenttia, hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle 12 prosenttia, turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut kahdeksan prosenttia sekä kiinteistön- ja maisemanhoito kuusi prosenttia.

Viime vuoden noin kymmenen prosentin kasvu hidastuu tänä vuonna selvästi, ennustemme mukaan noin kolmeen prosenttiin, kun palautuminen pandemiasta on jo pitkällä, ostovoima on heikentynyt ja yleinen talouskehitys matalaa.

Näkymät heikentyneet

EK:n huhtikuun lopussa julkaiseman Suidanbarometrin mukaan tieto- ja viestintäpalvelujen myyntiä odotukset ovat hieman positiiviset, mutta heikommät kuin vuosi sitten, ja henkilökuntaodotukset ovat negatiiviset. Kiinteistöpalveluissa on myönteiset myyntiä odotukset. Ammattityövoiman puute painaa alaa. •

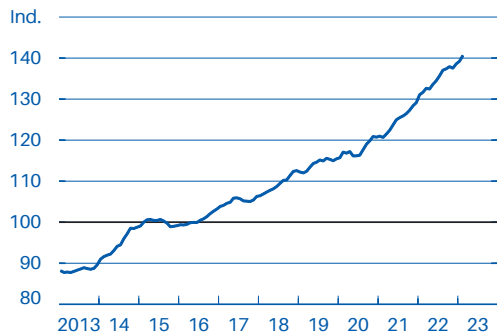
Omavaraisuusaste

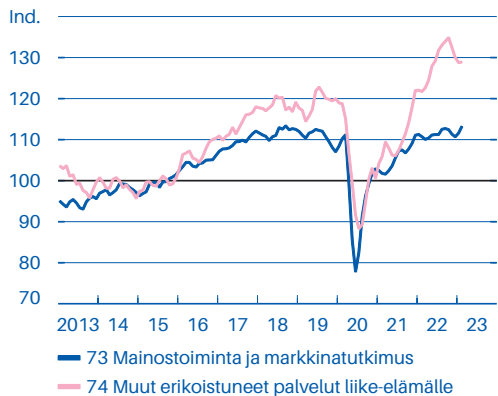
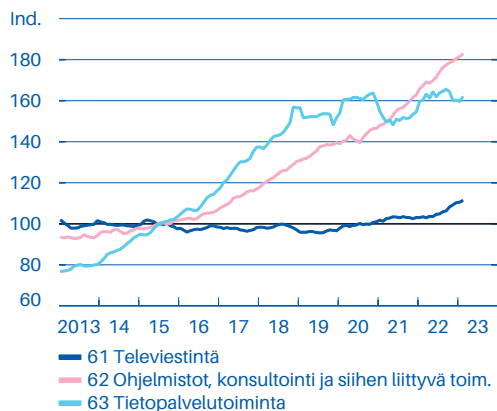
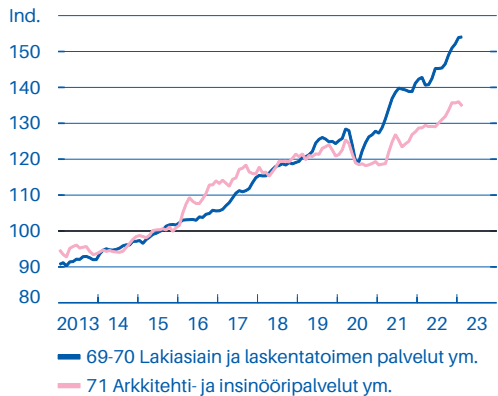
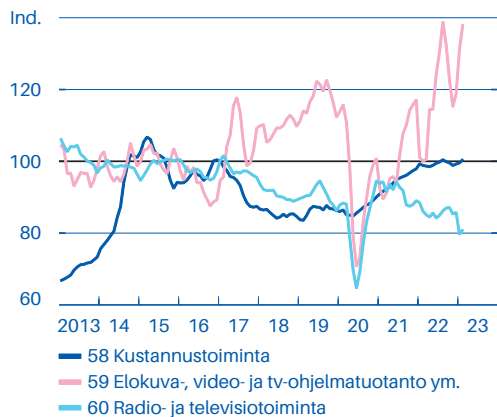
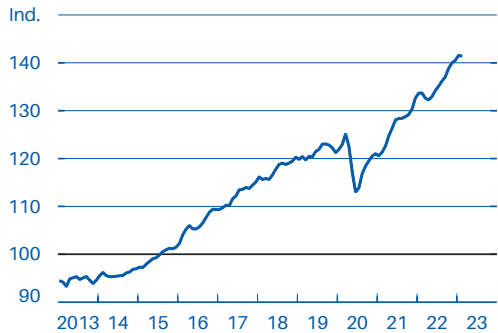
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S23.1/ak14

**J Informaatio ja viestintä:
kausiasoitettun liikevaihdon määrä,
2015 = 100**

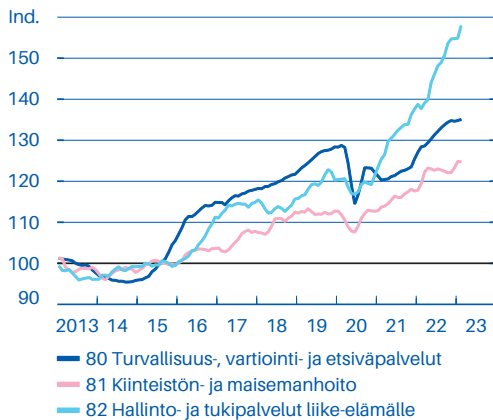
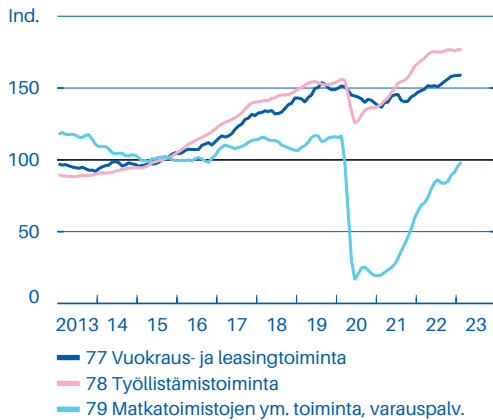
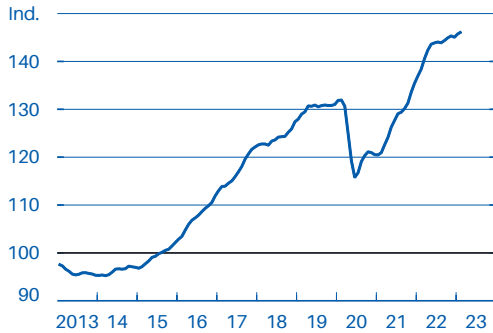
**M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen
toiminta: kausitasoitettun liikevaihdon
määrä, 3 kk lka, 2015 = 100**

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta. ETLA S23.1/ak02

Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta. ETLA S23.1/ak10

**N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta:
kausitasoitettun liikevaihdon määrä,
3 kk lka, 2015 = 100**

Lähteet: Tilastokeskus, Eitan tietokanta. ETLA S23.1/ak12

SUHDANNE

Toimialakatsaus

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
